

!hmeen hieno
Kouvolan
varhaiskasvatus-
suunnitelma

1.8.2019

Liikkuva
lapsuus

Pedagogisuuteen perustuva
Vanhemmuutta vaaliva
Luontoa lähestyvä
Lasta liikuttava
Kulttuuriin kutsuva

Sisältö

<u>1 Mikä on Kouvolan VASU?</u>	3
<u>2 Kouvolan VASU-kartta</u>	11
<u>3 Kouvolan varhaiskasvatuksen pedagogiset painotukset</u>	12
<u>4 Lasten ja huoltajien näkemykset varhaiskasvatuksen toteuttamiseen</u>	18
<u>5 Varhaiskasvatusta ohjaavat arvot</u>	20
<u>6 Käsitys lapsesta oppijana</u>	23
<u>7 Oppimisympäristö</u>	24
<u>8 Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri</u>	25
<u>9 Kouvolan varhaiskasvatuksen pedagoginen kokonaisuus</u>	32
<u>10 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma – Lapsen VASU</u>	52
<u>11 Toiminnan pedagoginen suunnittelu ja toteuttaminen</u>	56
<u>12 Kehityksen ja oppimisen kolmiportainen tuki</u>	58
<u>13 Lapsen turvallisuuden, hyvinvoinnin ja oppimisen varmistaminen</u>	61
<u>14 Pedagoginen dokumentointi</u>	64
<u>15 Varhaiskasvatustoiminnan arviointi</u>	66
<u>16 Kehittämistyö varhaiskasvatuksessa –pienien askelten toimintatapa</u>	67

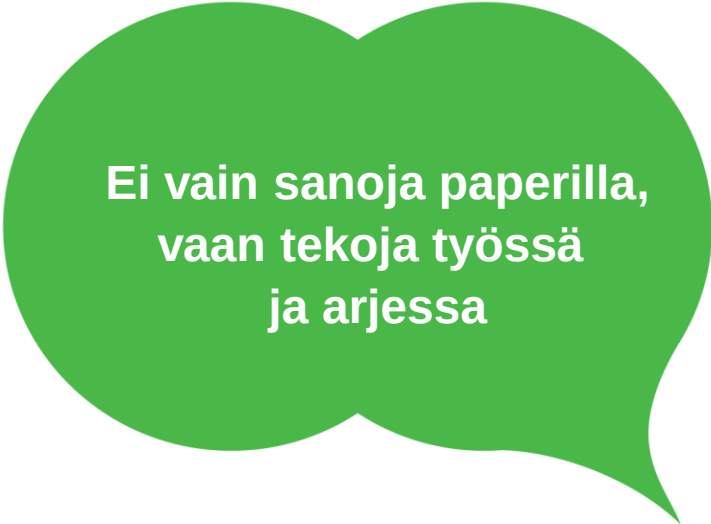
1 Mikä on Kouvolan VASU?

1.1 Kouvolan VASU

- on velvoittava asiakirja, joka täydentää valtakunnallisia perusteita. Kasvatus- ja opetuslautakunta hyväksyy Kouvolan VASUn.
- määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä kaupungin kaikissa varhaiskasvatuspalveluissa (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta) yksityisessä perhepäivähoidossa sekä niissä yksityisissä päiväkodeissa, joissa ei ole laadittu omaa paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa.
- huomioi varhaiskasvatuksen eri toimintamuotojen ominaispiirteet (päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus).
- on suunnitelma, jossa päätetään varhaiskasvatuksen tavoitteista, toteuttamisesta ja arvioinnista.
- on suunnitelma, jonka laatimiseen ja kehittämiseen osallistuvat varhaiskasvatuksen henkilöstö, lapset ja huoltajat.
- tekee linjaukset yhteistyöstä perusopetuksen, kasvun ja oppimisen tuen, perheneuvolan, neuvolapalvelujen, lapsiperheiden sosiaalipalvelujen, lastensuojelun sekä muiden tarvittavien yhteistyötahojen kanssa.
- huomioi Kouvolan varhaiskasvatuksen kehittämisen painotukset.
- rakentuu kouvolaalaisuudelle ja huomioi paikalliset ominaispiirteet.

1.2 Kouvolan VASUa ohjaavat paikalliset suunnitelmat:

- Kouvolan kaupunkistrategia
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- Kouvolan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma
- Kouvolan kaupungin ympäristöohjelma

**Ei vain sanoja paperilla,
vaan tekoja työssä
ja arjessa**

1.3 Kouvolan VASUn laatiminen ja kehittäminen

- Kouvolan VASUn laadinnasta vastaa ohjausryhmä. Ohjausryhmän jäsenet valitaan eri varhaiskasvatuksen toimintamuodoista ja eri työntekijäryhmistä.
- Ohjausryhmän tehtävä on laatia Kouvolan VASU, josta on helposti löydettävissä ja nopeasti hahmotettavissa varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeiset velvoitteet, kokonaisuudet ja käsitteet.
- Kouvolan VASUn laadintaan osallistuvat huoltajat ja lapset.
- VASUn kehittäminen on jatkuva prosessi: Kouvolan VASUa arvioidaan säännöllisesti palvelujen järjestäjän, henkilöstön, huoltajien, lasten ja eri yhteistyötahojen näkökulmasta sekä tehdään tarvittavat muutokset suunnitelmaan ja toimenpiteet näiden muutosten toteuttamiseksi.
- Arvioinnissa käytetään hyväksi varhaiskasvatuksen tietovaranto Vardaa sekä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin arviointimateriaaleja ja indikaattoreita.
- VASUssa on käytetty suoria lainauksi opetushallituksen koulutusmateriaaleista. Nämä lainaukset on merkitty ko. sivuille logolla:

1.4 Varhaiskasvatussuunnitelma eri toimintamuodoissa ja palveluissa

Kaikissa kaupungin päiväkodeissa ja varhaiskasvatuksen muissa toimintamuodoissa noudatetaan Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmaa

Varhaiskasvatussuunnitelma perhepäivähoidossa

- Perhepäivähoitoa johtaa varhaiskasvatusopettajan koulutuksen saanut henkilö, jonka asiantuntemus on pedagogisen suunnittelun tukena ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laadinnassa.
- Kasvatus- ja oppimisympäristönä on hoitajan koti ja lähiympäristö.

Varhaiskasvatussuunnitelma avoimessa varhaiskasvatuksessa

- Avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa johtaa varhaiskasvatusopettajan koulutuksen saanut henkilö, jonka asiantuntemus on pedagogisen suunnittelun tukena.
- Toiminnassa korostuu lasten ja perheiden hyvinvoinnin lisääminen, lasten huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö sekä monialaisten toimijoiden kanssa tehtävä verkostotyö.
- Toimintaympäristönä on koko Kouvolan alue perhepuistoissa ja perhekeskuksissa sekä monipuolisesti muissa ympäristöissä.

Varhaiskasvatussuunnitelma yksityisissä päiväkodeissa

- Yksityinen päiväkotitoiminta noudattaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita ja Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmaa, jos yksityisen päiväkotitoiminnan tuottaja ei ole laatinut omaa tuottajakohtaista, paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Edellä mainitussa paikallisessa suunnitelmassa tulee huomioida Kouvolan VASUn linjaukset.

Varhaiskasvatussuunnitelma yksityisessä hoitajan kotona tai ryhmäperhepäiväkodissa tapahtuvassa perhepäivähoidossa

- Yksityisille perhepäivähoitajille tiedotetaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja Kouvolan VASUsta
- Yksityisessä perhepäivähoidossa olevalle lapselle laaditaan lapsen VASU. Laatimisesta vastaa yksityinen perhepäivähoitaja. Tällöin yksityinen perhepäivähoitaja konsultoi tarvittaessa kaupungin perhepäivähoidosta vastaavaa varhaiskasvatussyksikön johtajaa.

Vuorohoito

- Vuorohoidossa tulee erityisesti huolehtia lapsen päivittäisestä ryhmäytymisestä ja liittymisestä ryhmään sekä turvallisuuden tunteen säilymisestä ja vahvistumisesta. Tämän vuoksi henkilöstön tulee huolehtia päivittäisestä tiedonsiirrosta lapsen kasvatus- ja hoitohenkilöstön vaihtuessa. Varhaiskasvatuksen opettajalla on päävastuu myös ilta- yö- ja viikonloppuajan pedagogisesta toiminnasta.

1.5 Varhaiskasvatuslain tavoitteet

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestäväan toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä

1.6 Varhaiskasvatusta ohjaavat säädökset ja suunnitelmat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa perustuslain lisäksi varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatuspalvelua. Esiopetusta ohjaa Opetushallituksen määräyksenä annettu Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan antama määräys, jota noudatetaan Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmassa.

Kouvolan VASU tarkoittaa valtakunnallisia perusteita, mutta ei sulje pois mitään lain, asetuksen tai varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden edellyttämää tavoitetta tai sisältöä.

Jokaisessa varhaiskasvatussyksikössä laaditaan toiminnan vuosisuunnitelma (OSUVA). OSUVAan kirjataan kehittämistoimenpiteet ja keinot, joilla varmistetaan sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden että Kouvolan VASUn toteutuminen. Päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa laaditaan ryhmäkohtaiset pedagogiset suunnitelmat eli ryhmäVASUt, joissa kuvataan miten lapsiryhmän ja lasten tarpeisiin, mielenkiinnon kohteisiin ja vahvuuksiin vastataan arjessa. Lisäksi tiimit laativat tiimisopimuksen, jossa määritellään henkilöstön vuorovaikutuksen ja yhteistyön pelisäännöt sekä miten ryhmän jäsenten osaaminen ja vahvuudet hyödynnetään.

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma.

Lasten
oikeuk-
sien
julistus

Varhais-
kasvatus-
laki

Perus-
opetus-
laki

VASU 2017

IHMEEN Hieno
KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Lapsen VASU

YKSIKÖN
OMA

SUUNNI-
TELMA

VASUUN

O-SU-VA
Ryhmäkohtainen pedagoginen suunnitelma:
RyhmäVASU ja
tiimisopimus

1.6.1 Varhaiskasvatusyksikön OSUVA ja ryhmäVASU

OSUVA on yksikön toiminnan vuosisuunnitelma, johon kirjataan

- pedagogiset tavoitteet sekä kehittämistoimenpiteet ja keinot, joilla varmistetaan sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden että Kouvolan VASUn tavoitteiden toteutuminen
- tavoitteet ja toimintatavat lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi sekä varmistamiseksi. Tavoitteiden toteutumista ja toimintaa arvioidaan ja kehitetään.
- esiopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden seuranta ja arviointi
- suunnitelma henkilöstön työhyvinvoinnin sekä osaamisen edistämiseksi sekä suunnitelma toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä
- kasvatusyhteistyön toteuttaminen, huoltajien osallisuus ja vaikuttaminen, kasvatusyhteistyön toteutumisen arvioiminen ja kehittäminen
- yksikön osallistuminen Kouvolan ja varhaiskasvatuksen yhteisiin teemapäiviin ja tapahtumiin sekä yksikön omat erityiset tapahtumat ja juhlat toimintavuoden aikana
- yksikön toiminnan arviointi

RyhmäVASU on lapsiryhmän pedagoginen suunnitelma

- ryhmäVASUn lähtökohtana ovat ryhmän lasten tarpeet ja mielenkiinnon kohteet. Näiden pohjalta laaditaan ryhmän toiminnan pedagogiset ratkaisut ja muokataan oppimisympäristöjä. Pedagogisten ratkaisujen tulee perustua lapsihavainnointiin ja toiminnan arviointiin.
- sisältää itse- ja ryhmäarvioinnin käytänteet

Tiimisopimus

- Lisäksi tiimit laativat tiimisopimuksen, jossa määritellään henkilöstön vuorovaikutuksen ja yhteistyön pelisäännöt sekä miten ryhmän jäsenten osaaminen ja vahvuudet hyödynnetään.

1.7 Jaettu pedagoginen johtajuus kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä

- Pedagoginen johtaminen on kaikessa toiminnassa tehtävää päätösten tekoa, joiden perusteena ovat pedagogiset ratkaisut lasten hyvinvoinnin ja oppimisen varmistamiseksi.
- Jaettu pedagoginen johtajuus on kaikkien varhaiskasvatuksessa toimijoiden vastuunkantoa varhaiskasvatuksen toiminnasta ja kehittämisestä laadun varmistamiseksi.
- Yksikössä on toimivat johtamisen rakenteet, jotka mahdollistavat ja ylläpitävät ammatillista keskustelua ja toimintakulttuurin kehittämistä.
- Johtamisen rakenteita arvioidaan, päivitetään sekä tehdään kehittämistoimenpiteet vähintään vuosittain.
- Jokaisella työntekijällä on vastuu oman työn johtamisesta yhteisten tavoitteiden mukaisesti.
- Tavoitteena on, että yksiköstä muodostuu oppiva yhteisö, jossa työntekijöiden osaamista kehitetään ja hyödynnetään toiminnassa.

1.7.1 Varhaiskasvatusyksikön johtamisen rakenteet kaupungin varhaiskasvatuksessa

OSUVA, YKSIKÖN TOIMINTAVUOSISUUNNITELMA

LAPSEN OPPIMINEN JA HYVINVOINTI

Varhais-
kasvatuksen
Verkosto-
yhteistyö

ARJESSA TOTEUTUVA VASU/OPS

YKSIKÖN VASU-TYÖ

OPPIMISYMPÄRISTÖJEN
KEHITTÄMISEN
TYÖRYHMÄT:
Ympäristökasvatus
Kielellinen tietoisuus
Kulttuurinen moninaisuus
Taide ja ilmaisu
Ravitsemus- ja
terveyskasvatus
Liikkuminen

HENKILÖSTÖPALAVERIT

TYÖPAIKKAKOKOUKSET

TIIMIPALAVERIT

PEDAPALAVERI

MUUT PALAVERIT
Esim. eri ammattiryhmät

LAPSEN HYVINVOINNIN JA OPPIMISEN VARMISTAMINEN

YKSIKÖN
HYVINVOINTIRYHMÄ (sisältää
esiopetuksen
oppilashuoltoryhmän)
HYVINVOINTI JA OPPIMINEN
LAPSIRYHMÄSSÄ

- yhteisöllinen hyvinvointi
- asteittainen 3-portainen tuki
- psykososiaalinen tuki (sis.
oppilashuolto)

LAPSIKOHTAINEN
HYVINVOINTI JA OPPIMINEN

- lapsikohtainen asteittainen 3-
portainen tuki
- lapsikohtainen
psykososiaalinen tuki (sis.
oppilashuolto)

JOHTOTIIMI

SUUNNITTELUPÄIVÄT

KEHITYSKESKUSTELUT

LASTEN LIIKKUMISEN
ELI MUUVERIVERKOSTON
YHTEYSHENKIÖ

YMPÄRISTÖKASVATUKSEN
YHTEYSHENKIÖ

KULTTUURIPOLUN ELI
PIKKU-LENNOKIN
YHTEYSHENKIÖ

KULTTUURISEN
MONINAISUUDEN JA
KIELELLISEN
TIETOISUUDEN
YHTEYSHENKIÖ

MUUT VERKOSTOTYÖN
YHTEYSHENKIÖT

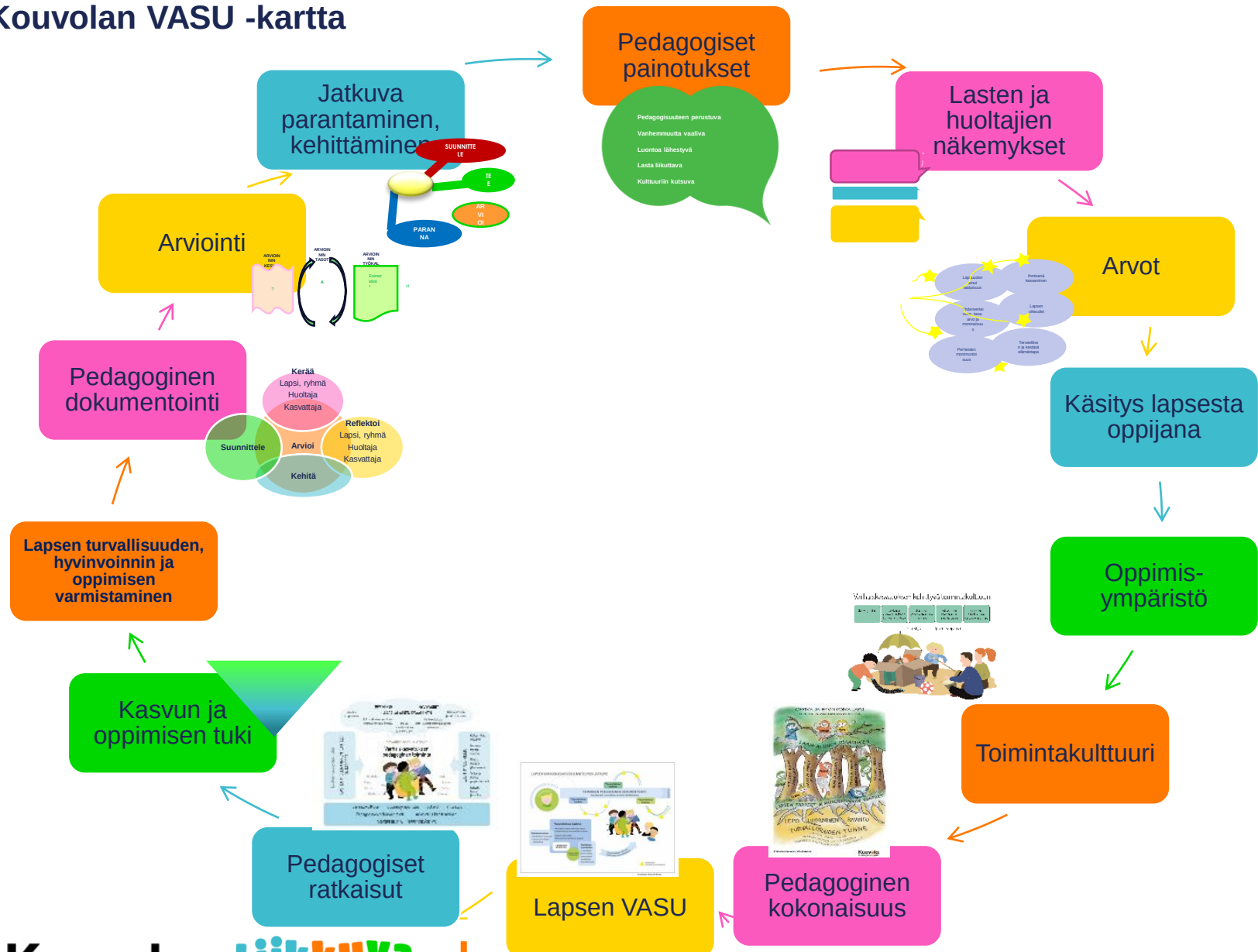
KASVATUSYHTEISTYÖ

PEREHDYTYS

OSAAMINEN

TYÖHYVINVOINTI

2 Kouvolan VASU -kartta

3 Kouvolaan varhaiskasvatuksen pedagogiset painotukset

Pedagogisuuteen perustuva
Vanhemmuutta vaaliva
Luontoa lähestyvä
Lasta liikuttava
Kulttuuriin kutsuva

!hmeen hieno
Kouvolan
varhaiskasvatus
suunnitelma

3.1 Kouvolan varhaiskasvatus on

PEDAGOGISUUTEEN PERUSTUVA

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on tietoista toimintaa lasten oppimisen ja hyvinvoinnin toteutumiseksi.

Pedagogiikka näkyy arjen toimintakulttuurissa ja oppimisympäristöissä. Henkilöstön pedagoginen työote välittyy lasten toimintaan ja erityisesti leikkiin.

Pedagogiikan lähtökohtana on lapsi, hänen tarpeensa, vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa. Lapsen tulee saada kokemus osallisuudesta ja vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa.

- Pedagogista johtamista vahvistetaan. Jaettu pedagoginen johtajuus ja toiminnan jatkuva arviointi ovat perustana toimintakulttuurin kehittämiselle.
- Jokainen työntekijä kantaa oman tehtävänsä mukaisen vastuun varhaiskasvatuksen toiminnan laadusta ja sitoutumisesta yhteisiin tavoitteisiin ja toimintatapoihin.
- Varhaiskasvatusyksiköissä tulee olla selkeät johtajuuden rakenteet ja vastuunjako, jotka lisäävät henkilöstön osallisuutta ja vaikuttamista sekä sitoutumista toimintakulttuurin kehittämiseen.
- Henkilöstön osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista.
- Henkilöstörakenne, tehtävät ja henkilöstön koulutustaso tukevat pedagogiikan toteutumista.
- Moniammatillisuus ja monialainen yhteistyö ovat laadukkaan varhaiskasvatuksen lähtökohta ja voimavara.
- Varhaiskasvatuksen hyvinvointia ja oppimista tukeva toimintamalli muodostaa jatkumon esi- ja perusopetuksen oppilashuollon kanssa ja varmistaa asteittain vahvistuvan kolmiportaisen tuen toteutumisen.
- Varhaiskasvatuksessa toteutetaan pedagogista pienryhmätoimintaa lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin varmistamiseksi.

3.2 Kouvolan varhaiskasvatus on

**VANHEMMUUTTA
VAALIVA**

**Huoltajien ja henkilöstön keskinäinen
luottamus, tasavertaisuus ja kunnioitus
luovat edellytykset lapsen oppimiselle ja
hyvinvoinnille.**

**Henkilöstö vastaa yhteistyöstä ja
mahdollistaa huoltajien ja lasten
osallisuuden ja vaikuttamisen
varhaiskasvatukseen.**

- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (Lapsen VASU) on tärkein ja keskeisin toiminnan toteuttamista ja arviointia ohjaava asiakirja.
- Huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa säännöllisesti varhaiskasvatuksen kehittämiseen.
- Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa ovat kasvatusyhteistyön rakentumisen perusta.
- Wilma on perheiden sekä kaupungin päiväkotien ja perhepäivähoidon välisen tiedottamisen väline.
- Kasvatus- ja opetushenkilöstöä koulutetaan perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.
- Varhaiskasvatuksessa huoltajat saavat palveluohjausta lapsensa varhaiskasvatusta suunnitellessaan. Huoltajat saavat tietoa muista lapsiperhepalveluista ja tarvittaessa heitä ohjataan muiden palvelujen piiriin.
- Avoimen varhaiskasvatuksen palvelut mahdollistavat perheiden tapaamiset sekä vertaistuen ja lasten osallistumisen varhaiskasvatukseen.
- Varhaiskasvatus on mukana vanhempien vertaisryhmien ohjaamisessa ja järjestämisessä (esim. Perhevapaalta työelämään -ryhmä, neuvolan vauva-vanhempi –ryhmät ja suomen kielen opetus maahanmuuttaja äideille).
- Perheitä kannustetaan yhteiseen tekemiseen, liikkumiseen ja terveisiin elintapoihin (mm. toiminnalliset vanhempainillat ja tapahtumat sekä perheille suunnattu Kääk, mikä veska, jossa vinkkejä arjen tilanteisiin: yhdessä liikkumisesta, levosta ja ravinnosta).

3.3 Kouvolan varhaiskasvatus on

LUONTOA LÄHESTYVÄ

Lapsen luontosuhde syntyy
omakohtaisista luontokokemuksista.

Halu suojella luontoa ja kestävä
elämäntapa muodostuvat
myönteisen luontosuhteen kautta.

- Varhaiskasvatussyksiköissä toteutetaan ympäristökasvatussuunnitelmia.
- Lähiympäristö luontokohteineen liitetään osaksi oppimisympäristöä.
- Oppimisympäristöjä vehreytetään ja monipuolistetaan esim. kaupunkiviljelemillä.
- Luonto-opetusta toteutetaan pedagogisena ratkaisuna ryhmissä.
- Ympäristökasvatuksen edistämisen ja kehittämisen tukena toimii ympäristökasvattaja.
- Varhaiskasvatuksessa ulkoillaan runsaasti päivittäin.
- Yksiköissä noudatetaan ekotukitoiminnan periaatteita, mm. veden-, ja energiansäästöissä sekä jätteiden lajittelussa.
- Varhaiskasvatuksessa osallistutaan Siisti Siti ja energiansäästöviikko – tapahtumiin.
- Yksiköitä kannustetaan osallistumaan Vihreä Lippu –toimintaan sekä tekemään omia kestävän kehityksen sitoumuksiaan.

3.4 Kouvolan varhaiskasvatus on

**LASTA
LIKUTTAVA**

**Jokaisella lapsella on oikeus
liikkumiseen ja liikunnan iloon
päivittäin.**

**Liikkuminen edistää lapsen terveyttä,
hyvinvointia ja oppimista.**

- Varhaiskasvatuksessa toteutetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja yhteistyössä huoltajien kanssa huolehditaan lasten päivittäisen fyysisen aktiivisuuden toteutumisesta.
- Lasten liikkumisen ja toiminnallisuuden edistämisen ja kehittämistyön tukena toimii varhaiskasvatuksessa lasten liikkumisen asiantuntija sekä muuveriverkosto, joka on yksiköiden lasten liikkumisen yhteyshenkilöiden verkosto.
- Lasten liikkumista ja toiminnallista oppimiseen käytetään oppimisympäristöinä lähiympäristöä, luontoa ja kulttuurikohteita.
- Lapsiperheitä kannustetaan ja ohjataan terveellisiin elämäntapoihin (Kääk, mikä veska -vinkkikortit).
- Kouvolan varhaiskasvatuksessa kehitetään lasten liikkumista Ilo kasvaa liikkuen – ohjelman mukaisesti (nykytilan arviointi, pienet askelten kehittämistoiminta).
- Henkilöstön osaamista lisätään koulutuksilla (mm. liikunnan ammattitutkinto).
- Yhteistyössä perheiden ja eri toimijoiden kanssa edistetään fyysisesti aktiivista lapsuutta järjestämällä toiminnallisia tapahtumia lapsiperheille (esim. Aina löytyy syitä liikkua –toiminta-ajatus, Ihmetellään yhdessä -perhetapahtuma).

3.5 Kouvolan varhaiskasvatus on

KULTTUURIIN KUTSUVA

Kulttuurikasvatus on elämänlaatua sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävää.

Kulttuurikasvatus vahvistaa lapsen ajattelua ja mielikuvitusta sekä rohkaisee toimimaan luovasti.

- Lasten arjen kulttuurinen ja taiteellinen kokeminen, ilmaisu ja tuottaminen ovat keskeisessä osassa toimintaa.
- Paikkakunnan kulttuuriperintö, historia ja kulttuurikohteet ovat osa varhaiskasvatuksessa annettavaa kulttuuri- ja kulttuuriympäristökasvatusta.
- Lähiympäristön kulttuuripalveluita hyödynnetään osana varhaiskasvatuksen oppimisympäristöä (esim. lähikirjastot ja kirjastoautopalvelut, matkailuoppaat, sirkuskoulut, teatteritarjonta).
- Varhaiskasvatuksessa toimii Pikku-Lennokkiin liittyvä kulttuurikasvatuksen yhteyshenkilöiden verkosto.
- Pikku-Lennokki – varhaiskasvatuksen kulttuuripolku luo mahdollisuuksia rikastuttaa varhaiskasvatuksen toimintaa kulttuuripalvelujen ja eri kulttuurintuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

4 Lasten ja huoltajien näkemykset varhaiskasvatukseen toteuttamiseen

Kouvolan VASUn laadintaan ovat osallistuneet lapset ja huoltajat. Lasten ja huoltajien näkemykset on huomioitu VASUn sisältöjä ja tavoitteita laadittaessa.

Lapsille suunnatuilla kysymyksillä selvitettiin lasten näkemyksiä opettajasta ja hoitajasta sekä mitä asioita lapset haluaisivat oppia varhaiskasvatuksessa ja minkälainen leikkiminen on heidän mieleensä.

Huoltajilta kysyttiin näkemystä hyvästä varhaiskasvattajasta ja siitä minkälaisia asioita heidän lapsensa olisi hyvä oppia varhaiskasvatuksessa. Huoltajien odotukset yhteistyöstä oli myös kyselyn kohteena.

*"Haluaisin saada rohkeutta hypätä trampoliinilta alas jumppatuokiossa."
"Sitä tämmöistä missä jalka menee näin (breakdance)."*

"Oppia askartelemaan autoihin pyöreitä renkaita."

*"Kaikki otetaan leikkiin mukaan, ketään ei saa jättää leikin ulkopuolelle ja kaikki saavat päättää vuorollaan mitä tehdään."
"Parasta on, kun saa leikkiä kaverin kanssa yhdessä."*

Lapset haluavat oppia erilaisia taitoja. Lapsille on tärkeää kokea onnistumista ja oppimisen iloa. Liikuntaan liittyviä odotuksia oli eniten ja ne olivat erilaisia. Lapset halusivat oppia luistelemaan, tekemään voltin, päälläseisontaa, kinkkaamaan, pyörällä ajoa, rullaluistelemaan, potkulautailemaan, tekemään kärrynpyöriä, jalkapalloilua, jumppaliikkeitä, uimaan, seisomaan yhdellä jalalla, tekemään takaperin kuperkeikan, balettia, pallottelemaan.

Lapsilla oli kädentaitoihin liittyviä toiveita: lennokin tekemistä, majojen rakentamista, askartelemaan, piirtämään, kokkausta, saksien käyttöä, kukkien hoitoa, taikatemppuja.

Leikkimisestä ja leikistä lapsesta tärkeää on yhdessä tekeminen sekä liikkuminen. Lapsille on tärkeää kuulua ryhmään.

Lapset odottavat opettajalta ja hoitajalta turvallisuutta ja turvallista kohtaamista arjen tilanteissa. Lapsille oli tärkeää, että he tulevat nähdyksi ja kuulluksi. Lapset toivoivat aikuisten osallisuutta ja yhdessä tekemistä.

"Toivon, että Vasun myötä lapsen osallisuus lisääntyy lapsen arjessa."

"Toivon, että kiinnitetään erityisesti huomiota hyvän huomaamiseen ja kannustavan positiivisen palautteen lisäämiseen arjen haasteiden keskellä."

"Suunnitelmat ovat monesti paperilla hienoa ja hyvää. Joskus kannattaisi upeiden suunnittelujen sijaan seurata, millaisia ammatti-ihmisiä työtä oikeasti tekee."

"Sellainen, joka kohtaa lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden, aidosti aikaa tarjoten, kiinnostuen lapsesta ja hänen asioistaan ja niihin ammattitaitoisesti reagoiden."

"Ryhmässä olemista, toisten ihmisten huomioon ottamista, erilaisuuden hyväksymistä. Myös arjen pieniä perusjuttuja."

"Yhdessä tekemistä ja yhdessä olemista. Ja tietysti kaikkea kivaa ja lasta innostavaa puuhaa, kuten metsäretket, taidehetket, laulut, lorut."

Huoltajien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämisestä:
Huoltajien näkemykset hyvästä varhaiskasvattajasta vastaavat lasten näkemyksiä. Huoltajien mielestä hyvä varhaiskasvattaja on kuunteleva ja läsnä oleva, ottaa lapsen huomioon ja huomioi hänen yksilölliset tarpeensa. Varhaiskasvattajan toivotaan olevan myös johdonmukainen ja tasapuolinen sekä rauhallinen ja kärsivällinen. Hyvällä varhaiskasvattajalla on aikaa lapselle ja hän on kannustava. Hyvä varhaiskasvattaja asettaa lapselle rajat. Kasvattajalta odotettiin rajoja ja rakkautta: Varhaiskasvattajan tulee olla jämäkkä mutta lempeä, määrätietoinen mutta rakastava. Huoltajat arvostavat myös varhaiskasvattajan ammattitaitoa ja ammatillisuutta.

Oppimisen suhteen lähes kaikki huoltajat toivovat - lapsen iästä riippumatta - lapsen oppivan sosiaalisia taitoja, kaveritaitoja, vuorovaikutustaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja ja käytöstapoja.

Huoltajat toivovat lapsen oppivan myös arjen taitoja, oppimisen, leikkimisen ja oivaltamisen iloa sekä tunnetaitoja.

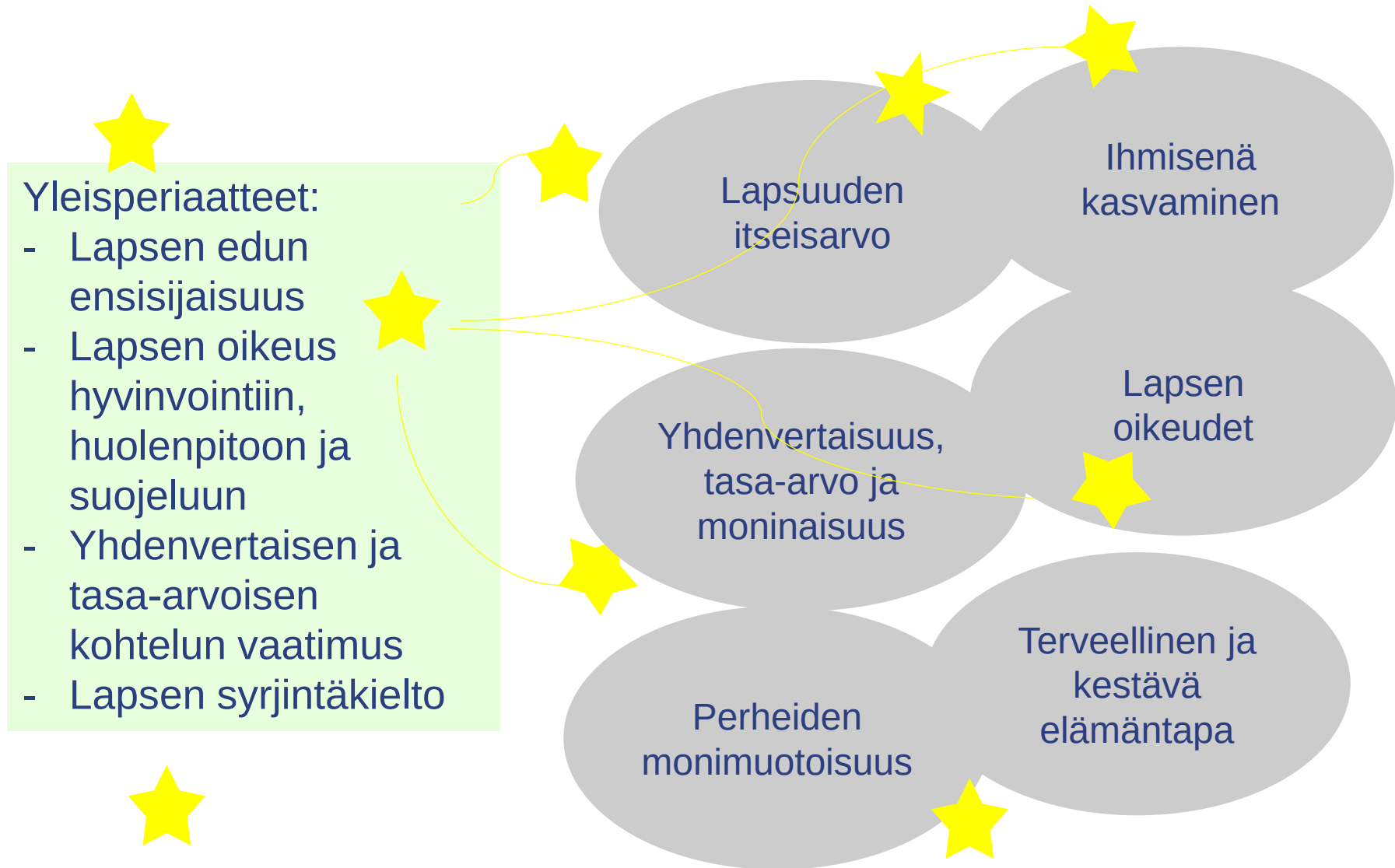
Yhteistyön tekemiselle korostuvat avoimuus ja rehellisyys. Toivotaan avointa keskustelua, yhteistyötä, vuorovaikutusta ja tiedotusta sekä rehellisyyttä kertoa hyvistä ja huonoista kuulumisista. Huoltajat toivovat aikaa kuulumisten vaihdolle päivittäin ja haluavat tietää mitä lapsi on päivän aikana tehnyt ja miten lapsella menee. VASU-keskusteluja toivotaan useammin kuin kerran vuodessa.

"Hyvää tiedottamista, tapahtumia, osallistumista, keskustelua; mitä tahansa, jotta varhaiskasvatus tuntuu siltä, että vanhemmatkin saisivat osallistua lapsen arkeen." "Tärkeää, että tulisi tunne – minun lapseni on merkittävä ja tärkeä."

"Yhteisiä toiminnallisia tapahtumia."

"Vanhempainiltoihin kaipaisin enemmän perustelua mitä tehdään, miksi tehdään ja miten tehdään."

5 Varhaiskasvatusta ohjaavat arvot

5.1 Miten arvot näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa?

Lapsuuden itseisarvo

näkyv varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että lapsi kohdataan ja hyväksytään sellaisena kuin hän on. Henkilöstön ystävällinen, kannustava ja lasta rohkaiseva tapa toimia vahvistaa lapsen omanarvon tuntoa ja saa lapsen kokemaan itsensä tärkeäksi ja hyväksytyksi ja olonsa turvalliseksi.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että lapsilla, sukupuolestaan, syntyperästään tai kulttuuritaustastaan riippumatta, on mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja.

Ihmisenä kasvaminen

näkyv varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että lapsen sosiaalisia ja emotionaalisia tunne- ja kaveritaitoja vahvistetaan. Lasta ohjataan ymmärtämään syy-seuraussuhteita. Kiusaamista, rasismia ja väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa ja niihin puututaan johdonmukaisesti.

Perheiden monimuotoisuus näkyv varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että kaikki perheet kohdataan tasa-arvoisesti ja ystävällisesti. Avoin ja ammatillinen kasvatusyhteistyö kunnioittaa ja huomioi moninaisten perheiden kasvatusnäkemykset. Lapsen pitää voida kokea oma perheensä arvokkaaksi. Ryhmän lasten eri kulttuureihin tutustutaan ja suomalaista kulttuuriperintöä siirretään vuorovaikutuksellisessa pedagogiikassa ja yhteistyössä lasten ja heidän perheidensä kanssa.

Lapsen oikeudet

näkyvät varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että lapsen osallisuus mahdollistetaan ja sitä tuetaan huomioimalla lapsi yksilöllisesti omien vahvuksiensa ja lähtökohtiensa mukaisesti. Leikki ymmärretään oppimisen välineenä ja pienryhmäajattelu pedagogisuuden apuna.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

näkyv varhaiskasvatuksen arjessa erityisesti siinä, että lapsia ohjataan terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin ja tietoisuuteen omien tekojen vaikutuksista luonnon ja ihmisen hyvinvointiin. Lasta tuetaan vaalimaan ja edistämään kestävää elämäntapaa ja huomaamaan kauneutta omassa ympäristössään.

5.2 Arvokeskustelu

- Arvot ohjaavat valintojen tekemistä johtamisesta toiminnan toteuttamiseen. Ne näkyvät yhtälailla varhaiskasvatuksen arjen kohtaamisissa kuin hallinnollisissa päätöksissä. Arvot luovat pohjan toiminnan suunnittelulle, toteuttamiselle, arvioinnille ja kehittämiselle.
- Arvokeskustelu on säännöllistä ja siihen osallistuu koko varhaiskasvatusyhteisö ja jokainen kasvattajatiimi sekä eri hallinnon tasot. Arvojen mukaisen toiminnan toteutumista arvioidaan yksiköissä suunnittelupäivissä, tiimipalavereissa ja itsearviointina. Itsearviointi ja oman toiminnan johtaminen on arvojen mukaisen toiminnan perusta. Arvot näkyvät ammatillisena asenteena ja sitoutumisena lapsen oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseen.
- Arvokeskustelu ja arviointi perustuu siihen, miten arvo näkyy lapsen ja perheen kokemana sekä siihen miten toimintatavat vaikuttavat lapsiin ja perheisiin?
- Lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua oman kehitystasonsa mukaisesti arvojen pohdintaan ja toiminnan kehittämiseen. Huoltajilla tulee olla tieto varhaiskasvatusta ohjaavista arvoista.
- Toimintaa kehitetään arvokokemusten suuntamana jatkuvan parantamisen keinoin. Huoltajat arvioivat varhaiskasvatuksen toteutumista vähintään kaksi kertaa vuodessa.

6 Käsitys lapsesta oppijana

- Lapsi on aktiivinen toimija. Lapset oppivat leikkien, liikkuen, tutkien ja kokiin.
- Lapsi oppii kokonaisvaltaisesti ja oppimista tapahtuu koko ajan erilaisissa tilanteissa.
- Leikki on lapsen oppimiselle merkityksellinen. Leikki on lapsen luontainen ja ensisijainen tapa oppia.
- Lapsi oppii asioita vuorovaikutuksen kautta aikuisilta ja lapsilta. Vuorovaikutus on lapsen kielen kehityksen perusta.
- Lähikehityksen teorian mukaisesti lapsi oppii ympäristön avulla jotain sellaista, mitä hän ei yksin voisi vielä oppia.
- Lapsen oppimisen lähtökohtana ovat lapsen aiemmat kokemukset, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet.
- Myönteiset tunnekokemukset ja kannustava ilmapiiri ovat tärkeitä oppimisen ilon syntymiselle.

7 Oppimisympäristö

Oppimisympäristön avulla edistetään muun muassa

- fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia ja esteettömyyttä
- yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa
- osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemistä
- leikkiä, fyysistä aktiivisuutta, tutkimista sekä taiteellista ilmaisua ja kokemista, luontoelämyksiä.
- lapsen kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta
- kulttuurista moninaisuutta

Oppimisympäristöjä kehitetään siten, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa.

Oppimisympäristöt tukevat lapsen terveen itsetunnon sekä sosiaalisten ja oppimisen taitojen kehittymistä.

Oppimisympäristöjä tulee suunnitella ja rakentaa yhdessä lasten kanssa.

Oppimisympäristössä lapsilla on vaihtoehtoja omavalintaiseen ja ohjattuun toimintaan rauhallisesta oleilusta vauhdikkaaseen liikkumiseen.

Lasten ideat, leikit, ilmaisu ja toiminnallisuus näkyy ja toteutuu oppimisympäristössä.

Luonto- ja lähiympäristö on monipuolisena osana oppimisympäristöä.

Tieto- ja viestintäteknologia ja digitaalisuus ovat osa oppimisympäristöä.

Varhaiskasvatuksen kehittyvä toimintakulttuuri

Oppiva yhteisö

Leikkiin ja
vuorovaikutukseen
kannustava yhteisö

Osallisuus,
yhdenvertaisuus ja
tasa-arvo

Kulttuurinen
moninaisuus
ja kielitietoisuus

Hyvinvointi,
turvallisuus ja
kestävä elämäntapa

Yhteistyö

Oppimisympäristöt

8.1 Oppiva yhteisö

Miksi?

- Lapset ja aikuiset oppivat toisiltaan ja yhdessä.
- Yhteisössä on tilaa tunteille, keskustelulle, erilaisille näkökulmille ja uudenlaisten toimintatapojen kokeilulle.

Miten?

- Uskalletaan haastaa itseä, tunnistaa sekä hyödyntää vahvuuksia.
- Jaetaan ajatuksia, kokeillaan uusia toimintatapoja yhdessä.
- Sallitaan kyseenalaistaminen ja erehtyminen.
- Kannustetaan itsearviointiin, tiedon ja osaamisen jakamiseen.
- Pohditaan ja arvioidaan yhdessä sovittuja tavoitteita ja toimintaa.
- Hyödynnetään palautteiden, kehittämistyön, arviointien ja tutkimusten tuloksia.

8.2 Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Miksi?

- Leikki on merkityksellistä niin lapsen hyvinvoinnille kuin oppimiselle.
- Vuorovaikutustaitojen ja vertaissuhteiden tukeminen on tärkeää.
- Mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa.

Miten?

- Annetaan lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille tilaa, aikaa ja leikkirauhaa.
- Leikki saa näkyä ja kuulua.
- Mahdollistetaan leikkijöille keskittyminen pitkäkestoiseen ja muuntuvaan leikkiin.
- Tunnistetaan leikkiä rajoittavia tekijöitä. Kehitetään leikkiä edistäviä toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.
- Kannustetaan kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, ilmaisuun ja luovuuteen.
- Rohkaistaan lapsia vuorovaikutukseen, toimimaan ryhmän jäsenenä ja vaalimaan ystävyyssuhteita.
- Puututaan ristiriitoihin ja opetellaan rakentavia keinoja niiden ratkaisemiseen.
- Henkilöstön tulee sensitiivisesti tukea ja kannatella lasten leikkiä.

8.3 Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

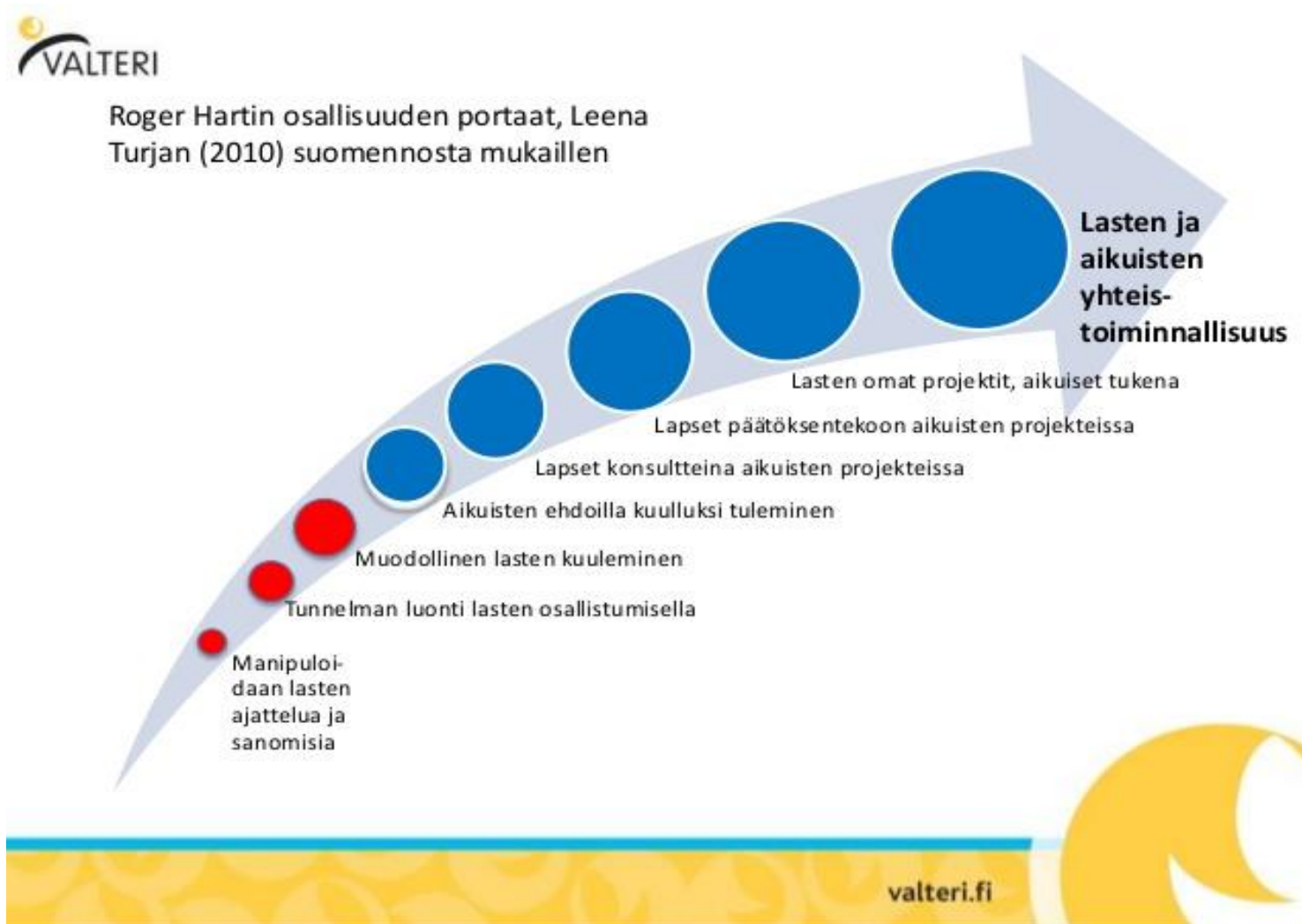
Miksi?

- Myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta yhteisössä.
- Ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista.
- Lasten ja aikuisten tasa-arvoinen kohtelu varhaiskasvatuksessa.

Miten?

- Arvostetaan aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä.
- Kehitetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistäviä toimintatapoja ja rakenteita.
- Tiedostetaan asenteiden, vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallien välittyvän lapsille.
- Rohkaistaan lapsia tekemään valintoja ilman sukupuoleen tai muihin henkilöön liittyviin seikkoihin sidottuja stereotyyppisiä rooleja ja ennakko-odotuksia.
- Tunnistetaan lasten keskinäisten kohtaamisten eriarvoistavia piirteitä ja puututaan siihen.
- Tuetaan lapsen oman identiteetin ja itsetunnon kehitystä.

8.3.1 Osallisuuden portaavat

8.4 Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Miksi?

- Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa.
- Oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen
- Kulttuurisesti kestävä kehityksen edistäminen

Miten?

- Vahvistetaan taitoa nähdä ja ymmärtää asioita sekä asettua toisen asemaan.
- Tiedostetaan, että kielet ovat läsnä jatkuvasti ja kaikkialla.
- Ymmärretään kielen keskeinen merkitys lasten kehityksessä ja oppimisessa.
- Tehdään kielten moninaisuus näkyväksi.
- Kiinnitetään huomiota omaan kielenkäyttöön.
- Rohkaistaan lapsia käyttämään kieltä monipuolisesti.
- Annetaan aikaa ja mahdollisuuksia vaihteleviin kielenkäytön tilanteisiin.

8.5 Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Miksi?

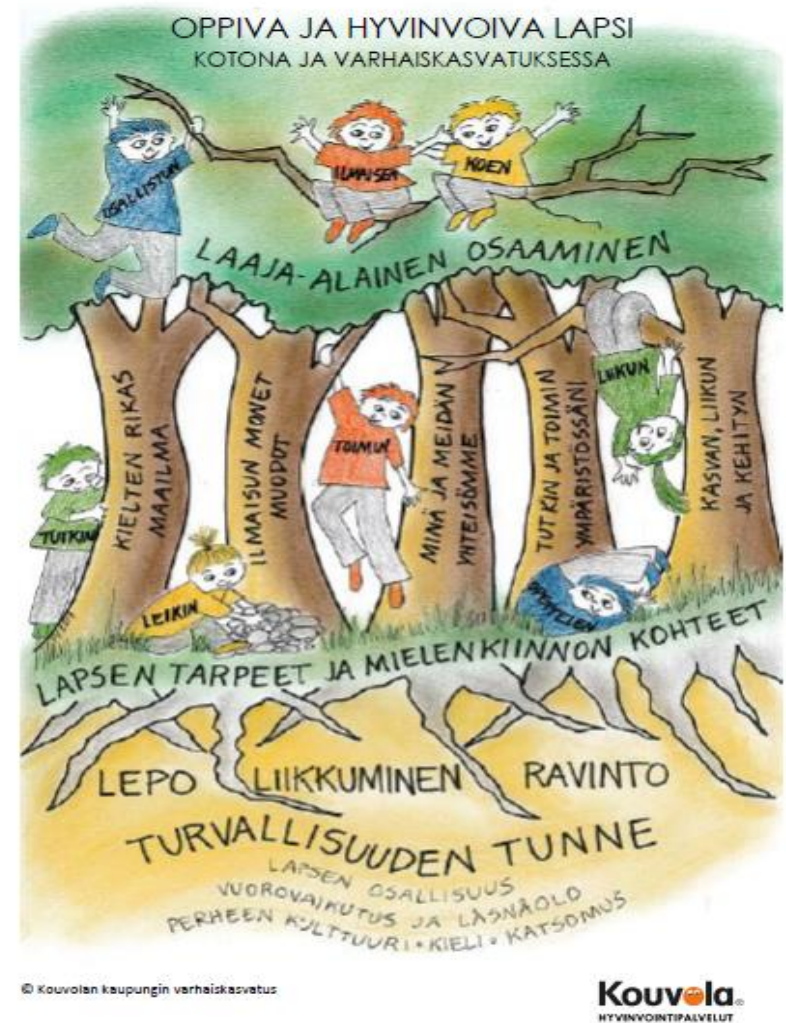
- Lapset omaksuvat varhaiskasvatuksessa terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja.
- Opetellaan kestävä elämäntavan mukaisia periaatteita, yhteiskäyttöä, kohtuullisuutta, säästäväisyyttä, korjaamista ja uusiokäyttöä.

Miten?

- Liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona.
- Toiminnallisuudesta huolehditaan ja paikallaan oloa vältetään.
- Edistetään lasten hyvinvointia mm. joustavalla päivän rakenteella.
- Huomioidaan mahdollisuus toimia kiireettömässä ja keskittymistä edistävässä ympäristössä.
- Huolehditaan yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.
- Tunnistetaan, puututaan ja ehkäistään kiusaamista ja tapaturmia.
- Johdetaan turvallisuutta ja turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.
- Huomioidaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävä elämäntavan välttämättömyys.

9 Kouvolan varhaiskasvatuksen pedagoginen kokonaisuus

- Kouvolan varhaiskasvatuksen perusta luodaan huolehtimalla ensisijaisesti lapsen turvallisuuden tunteesta ja perustarpeista: riittävästä levosta ja liikkumisesta sekä monipuolisesta terveellisestä ravitsemuksesta varhaiskasvatuspäivän aikana.
- Toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen tulee lähteä lapsen tarpeista ja mielenkiinnon kohteista.
- Oppimisen alueet kytkeytyvät toisiinsa ja toteutuvat päällekkäisinä eivätkä irrallisina toimintahetkinä tai osakokonaisuuksina.
- Lapsi on aktiivinen toimija. Varhaiskasvatus perustuu tietoon pienten lasten ominaisesta tavasta toimia.
- Varhaiskasvatuksen päämääränä on kasvattaa lapsia laaja-alaiseen osaamiseen.
- Pedagoginen kokonaisuus on hahmotettu Kouvolassa oheiseksi VASU-kuvaksi, joka on Lapsen VASU – keskustelujen runko. VASU-kuvan on tarkoitus toimia myös välineenä kun lasten kanssa yhdessä pohditaan varhaiskasvatuksen arkea.

© Kouvolan kaupungin varhaiskasvatus

Kouvola
HYVINVOINTIPALVELUT

Laaja-alainen osaaminen

on tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuus.

Lapselle ominainen tapa toimia on leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja kokeminen sekä ilmaisu. Lapsen tulee saada osallistua ja vaikuttaa. Lapsi on aktiivinen toimija.

Oppimisen alueet

liittyvät toisiinsa
eivätkä ole yksittäin toteuttavia
osakokonaisuuksia.

Lapsen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet
ovat pedagogisten ratkaisujen lähtökohtina.

Lapsen perustarpeet sekä lapsen turvallisuuden tunne

ovat varhaiskasvatuksen
perusta, jonka tulee olla kunnossa ja josta ensisijaisesti
huolehditaan.

Lapsi oppii ja voi hyvin kun perusta on kunnossa.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

9.1 Lapsen turvallisuuden tunne ja perustarpeet

Lapsen osallisuus ja turvallisuuden tunne

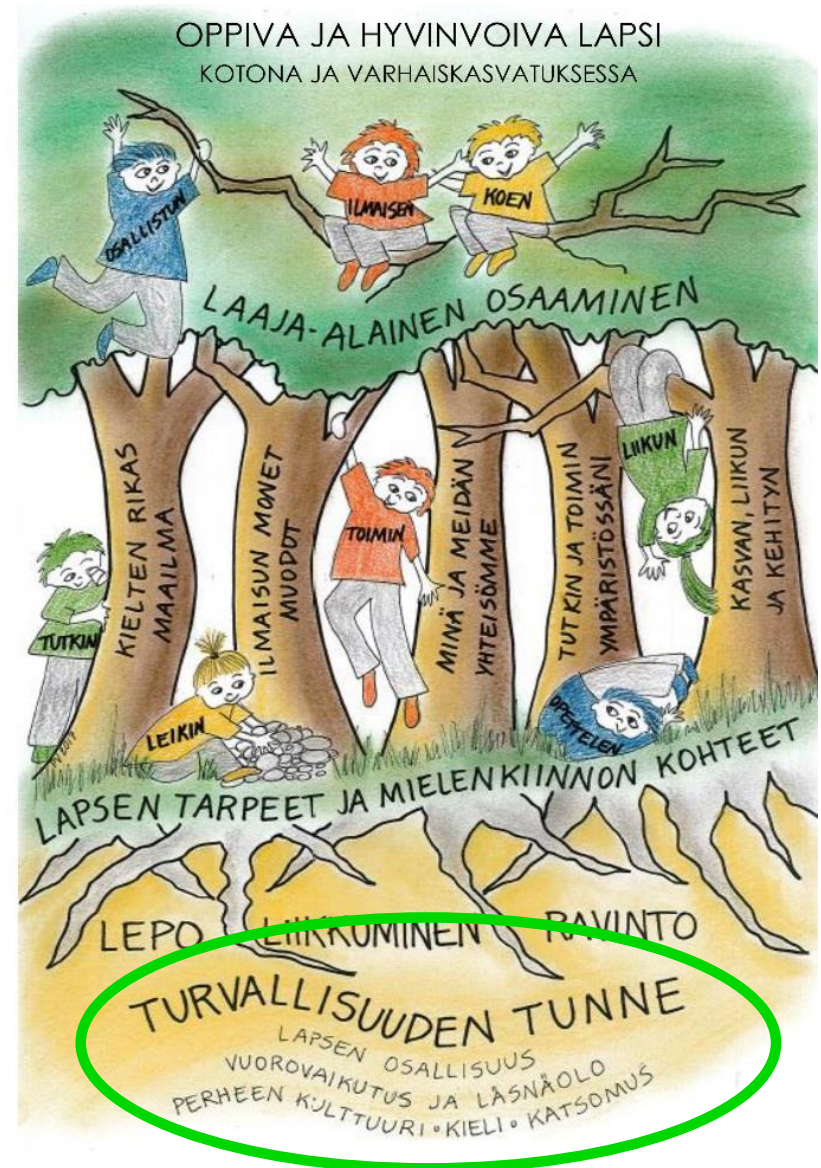
- Osallisuuden perustana on, että lapsi kokee olevansa turvassa sekä tulevaisuuden kohdatuksi ja että hänen tarpeensa tulevat tyydytetyiksi.
- Oikeus osallisuuteen on yksi tärkeimpiä lapsen oikeuksien sopimuksen velvoitteita. Lasten mielipiteiden selvittäminen on tärkeä osa tätä.
- Lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi, harjoitella osallistumista ja vaikuttamisen taitoja. Olennaista on, että lapsi kokee olevansa oman yhteisönsä hyväksytty ja tärkeä jäsen.
- Lapsi osallistuu toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin kehitystasonsa mukaisesti.

Vuorovaikutus ja läsnäolo sekä turvallisuuden tunne

- Lapsen turvallisuuden tunne perustuu turvalliseen kiintymyssuhteeseen.
- Lapsen hyväksyminen omana itsenään auttaa luomaan psyykkistä turvallisuutta.
- Tunteiden säätelyä harjoitellaan yhdessä henkilöstön kanssa. Esim. lapsi ilmaisee innostusta jotain asiaa kohtaan iloisena. Henkilöstö vastaa innostukseen ilolla ja ilmaisee näin ymmärrystä ja empatiaa lapsen kokemukseen. Lapsen tuntiessa suuttumusta tai vihaa, on tärkeää kyetä olemaan empaattinen ja kokea lapsen viha, mutta ei olla vihainen itse.
- Lasta suojellaan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä lasten ja aikuisten taholta.

Perheen kieli, kulttuuri ja katsomus sekä turvallisuuden tunne

- Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin luovat edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle.
- Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

Perustarpeet

Lepo

- Huolehditaan lapsen yksilöllisen tarpeen mukaisesta riittävästä unesta ja levosta.
- Päiväjärjestyksessä ja toiminnan suunnittelussa huomioidaan lapsen aktiivisuuden ja vireystilan vaihtelu.

Liikkuminen

- Fyysisen aktiivisuuden suositusten toteuttaminen yhdessä kotien kanssa.
- Lisätään toiminnallisuutta varhaiskasvatuksen arjessa.
- Muokataan oppimisympäristöjä liikkumista edistäviksi.

Ravinto

- Noudatetaan varhaiskasvatuksen ruokasuosituksia sekä kaupungin Ruokahetki –käsikirjaa.
- Karkiton varhaiskasvatus ja janojuomana vesi
- Vältetään lisättyä sokeria.
- Ruokahetkellä on kiireetön ja turvallinen ilmapiiri.

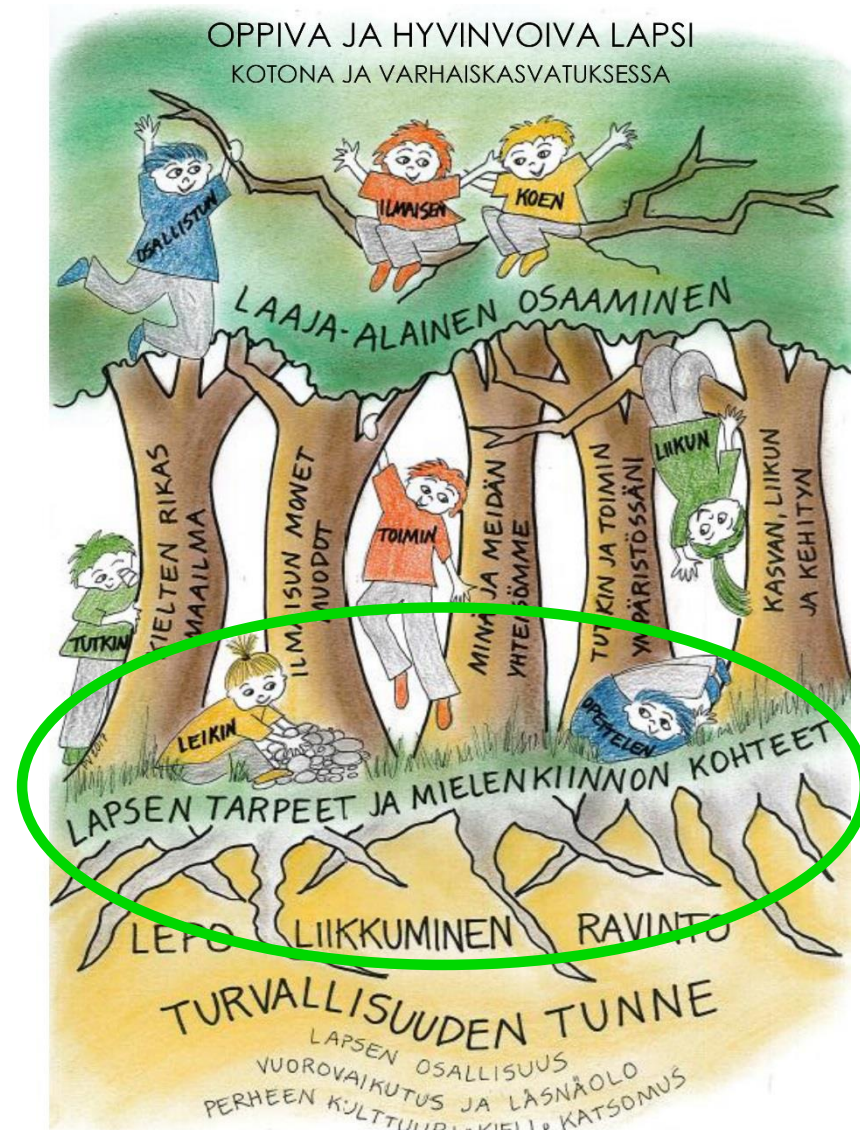
© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

9.2 Lapsen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet

Lapsen tarpeet ja mielenkiinnon kohteet ovat pedagogisten ratkaisujen lähtökohtana, joka edellyttää henkilöstöltä:

- Lapsen tuntemista ja tietoa lapsesta (tietoa lapselta, huoltajilta ja muilta lapsen kanssa toimijoilta).
- Tiedostamista, että lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet ovat muuttuvia.
- Sensitiivisyyttä on huomata herkästi lapsen aloitteita, erilaisia tarpeita, vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita ja reagoida niihin tilanteen vaatimalla tavalla lapsen kehitystaso huomioiden.
- Lapsen kehittyvien valmiuksien havainnointia ja tukemista.
- Lapsen tuen tarpeen havaitsemista ja siihen vastaamista lapsen vahvuuksia hyödyntäen.

Lapsen tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin perustuva pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa. Se voi toteutua lapsen omaehtoisena toimintana, lasten ja henkilöstön yhdessä ideoimana tai henkilöstön suunnittelemana toimintana.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

9.3 Lapselle ominainen tapa toimia

Lapselle mahdollistetaan hänelle ominainen tapa toimia, joita ovat

- Leikkiminen
- Liikkuminen
- Tutkiminen
- Kokeminen
- Ilmaiseminen

Lapsen yksilöllistä tapaa oppia kunnioitetaan.

Lasta rohkaistaan ja kannustetaan aktiiviseen toimijuuteen arkipäivän eri tilanteissa.

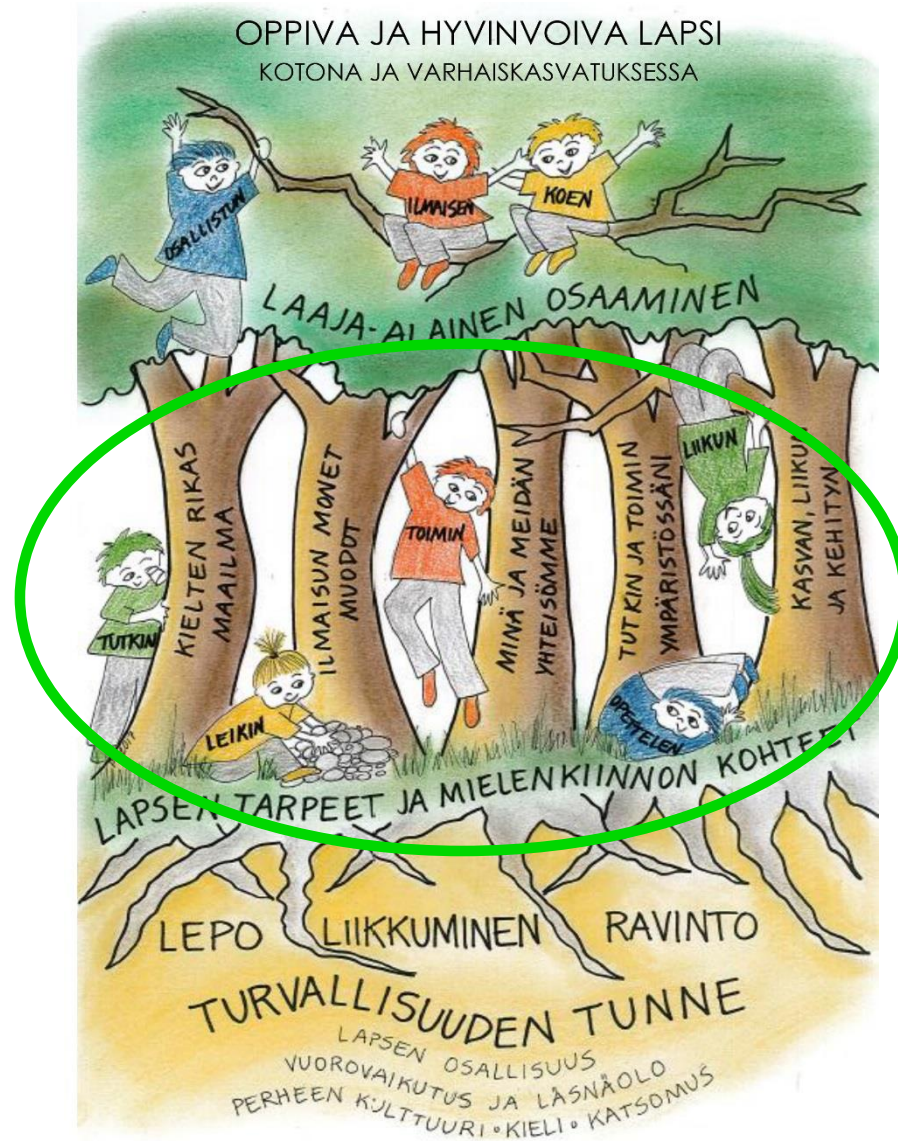
Lapsella on oikeus ohjaukseen ja opetukseen kaikessa toiminnassaan. Erityisesti tämä huomioidaan lapsen leikissä ja vertaisryhmässä toimimisessa.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

9.4 Oppimisen alueet

- Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä sisältöjä ja tavoitteita.
- Oppimisen alueet liittyvät toisiinsa eivätkä ole yksittäin toteutettavia osakokonaisuuksia.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

Oppimisen alueet

Kielten rikas
maailma

- Kielelliset taidot ja valmiudet
- Kielelliset identiteetit

Ilmaisun
monet muodot

- Musiikillinen
- Kuvallinen
- Sanallinen
- Kehollinen

Minä ja
meidän yhteisömme

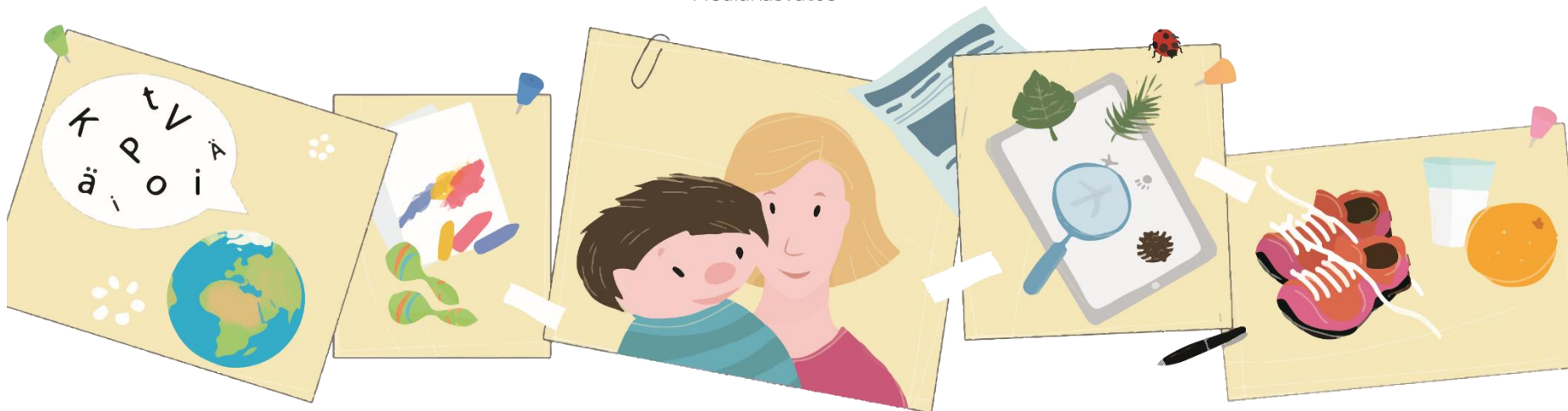
- Eettinen ajattelu
- Katsomuskasvatus
- Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus
- Mediakasvatus

Tutkin ja
toimin
ympäristössäni

- Matemaattinen ajattelu
- Ympäristökasvatus
- Teknologiasvatus

Kasvan,
liikun
ja kehityn

- Liikkuminen
- Ruokakasvatus
- Terveys ja turvallisuus

9.4.1 Kielten rikas maailma

Vuorovaikutustaidot: Lapset tulevat kuulluksi ja heidän aloitteisiinsa vastataan.

Miten: Sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin. Lapsia kannustetaan kommunikointiin ja puhumaan.

Kielen ymmärtämistaidot

Miten: Kielellinen mallintaminen, toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen

Puheen tuottamisen taidot

Miten: Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Kiinnitetään huomiota äänensävyihin ja –painoihin.

Kielen käyttötaidot: Tilannetietoisen kielen käytön vahvistuminen.

Miten: Harjoitellaan tilannetietoista kielen käyttöä; kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua. Tutustaan erilaisiin teksteihin ja kirjallisuuteen.

Kielellisen muistin ja sanavarannon laajeneminen; kielellinen ilmaisu monipuolistuu.

Miten: Käytetään loruja, laululeikkejä, kielellä leikittelyä, nimeämistä ja kuvaavia sanoja. Keskustelu, lukeminen ja tarinoiden kerronta.

Kielitietoisuuden kehittyminen; tietoisuus kielen rakenteellisista ja kielen merkitykseen liittyvistä seikoista. Eri kielten havainnointi ja tutkiminen.

Miten: Lapsia rohkaistaan kirjoittamaan ja lukemaan leikillisesti.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ ON:

- Vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä.
- Vahvistaa uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin.

AIHETTA LÄHESTYTÄÄN SEURAAVISTA NÄKÖKULMISTA:

- Huomioidaan lasten erilaiset kielelliset ympäristöt.
- Tiedostetaan eri vaiheet kielen kehityksen eri osa-alueilla riippumatta lasten iästä.
- Lapset saavat uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.
- Yhteistyö huoltajien kanssa
- Kannustava ja johdonmukainen palaute kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoista
- Ohjataan ja tuetaan kielen kehityksen keskeisillä osa-alueilla.

!hmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa

- on käytössä suomi toisena kielenä käsikirja.
- Moomin Language –opetusmenetelmä kaupungin yksiköissä monikielisten lasten suomen kielen ja kielen kehityksen erityistarpeiden tukemiseen

9.4.2 Ilmaisun monet muodot

Tavoitteena on tarjota lapsille monipuolisia musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin

Miten: Lauletaan, loruillaan, kokeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia, liikutaan sen tahdissa. Kannustetaan lapsia ilmaisemaan musiikin herättämiä tunteita eri tavoin (sanallisesti, kuvallisesti).

Tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön

Miten: Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä.

Erilaiset harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Hyödynnetään esimerkiksi lastenkirjallisuutta, sanataidetta, teatterin eri muotoja, tanssia ja sirkusta.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ ON:

- Tukea tavoitteellisesti lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön.

AIHETTA LÄHESTYTÄÄN SEURAAVISTA NÄKÖKULMISTA:

- musiikillinen ilmaisu
- kuvallinen ilmaisu
- sanallinen ja kehollinen ilmaisu

!hmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa

- tutustutaan paikalliseen kulttuuriin ja lähiympäristön kulttuurikohteisiin.
- tehdään yhteistyötä paikallisten kulttuuritoimijoiden kanssa.
- varhaiskasvatuksen kulttuuripolku Pikku-Lennokki toimii kulttuurisen osaamisen verkostona.

9.4.3 Minä ja meidän yhteisömme

Tavoitteena on tukea eettisen ajattelun taitojen kehittymistä.

Miten: Pohditaan ystävyyden, oikean ja väärän erottamisen, oikeudenmukaisuuden tai pelon, surun ja ilon aiheita sekä ryhmän sääntöjä ja niiden perusteita sekä harjoitellaan kaveritaitoja.

Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tuetaan lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.

Miten: Hyödynnetään huoltajien asiantuntemusta heidän omasta kulttuuriperinnöstään ja katsomuksestaan.

Suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen.

Miten: Isovanhempien lapsuuden leikit ja musiikki. Pohditaan tulevaisuutta.

Kasvatetaan lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia.

Miten: Tarkastellaan muun muassa ihmisten, sukupuolten ja perheiden moninaisuutta.

Harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä.

Miten: Tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

LÄHTÖKOHTIA:

- Lasten laajeneva elinpiiri
- Yhteiskunnan monimuotoisuus ja siinä toimiminen

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ ON:

- Kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista.

AIHETTA LÄHESTYTÄÄN SEURAAVISTA NÄKÖKULMISTA:

- Eettinen ajattelu
- Katsomukset
- Lähiyhteisön menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus
- Media

!hmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa

- yhteistyö eri yhteistyötahojen ja lähiyhteisöjen kanssa
- lähiympäristön monimuotoisuuden arvostaminen ja hyödyntäminen
- seurakuntayhteistyö katsomus- ja uskontokasvatuksen tukena

9.4.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelun eri vaiheissa oleville lapsille.

Miten: Ohjataan lapsia kiinnittämään huomiota päivittäisissä tilanteissa ja ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Innostetaan lapsia pohtimaan ja kuvailemaan matemaattisia havaintojaan muun muassa lukuja, määriä, rakenteita, muutoksia ja avaruuksia.

Tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa.

Miten: Mahdollistetaan monipuolisia oppimiskokemuksia ja elämyksiä liikkumalla säännöllisesti lähiluonnossa ja –ympäristöissä. Havainnoidaan luonnon ilmiöitä eri aistein ja eri vuodenaikoina. Ohjataan lapsia suojelemaan ja kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä. Opetellaan kestäviä toimintatapoja.

Tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan.

Miten: Lapsia ohjataan havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja. Rohkaistaan lapsia tekemään kysymyksiä, etsimään niihin yhdessä vastauksia ja tekemään päätelmiä.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ ON:

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään.

AIHETTA LÄHESTYTÄÄN SEURAAVISTA NÄKÖKULMISTA:

- Matemaattinen ajattelu
- Ympäristökasvatus
- Teknologiakasvatus

!hmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa

- luonto- ja lähiympäristö on keskeinen oppimisympäristö.

9.4.5 Kasvan, liikun ja kehityn

Tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan päivittäin monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa.

Miten: Riittävä liikkuminen sekä sisällä että ulkona.

Liikuntavälineitä on lasten saatavilla ja käytettävissä.

Tavoitteena on kehittää lasten kehontuntemusta ja -hallintaa sekä motorisia perustaitoja

Miten: Liikkumista vaihdellaan luontevasti kestoaltaan, tehokkuudeltaan ja nopeudeltaan. Arjen rakenteet, oppimisympäristön ratkaisut ja henkilöstön mahdollistava asenne ovat lasten liikkumisen edellytykset. Suositetaan toiminnallista oppimista.

Tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia

Miten: Eri aistien avulla ja tutkimalla tutustutaan ruokiin, niiden alkuperään, ulkonäköön, koostumukseen ja makuominaisuuksiin. Opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

Tuetaan lasten valmiuksia pitää huolta terveydestään sekä henkilökohtaisesta hygieniastaan

Miten: Ohjataan lasta tiedostamaan liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkityksen hyvinvoinnille ja terveydelle.

Lasten kanssa opetellaan turvallisuuteen ja hygieenisyyteen liittyviä asioita päivittäisissä tilanteissa.

Harjoitellaan lähiliikenteessä liikkumista ja turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja.

VARHAISKASVATUKSEN TEHTÄVÄ ON:

- Luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa.
- Tämä oppimisen alue tukee erityisesti itsestä huolehtimiseen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista.

AIHETTA LÄHESTYTÄÄN SEURAAVISTA NÄKÖKULMISTA:

- Liikkuminen
- Ruokakasvatus
- Terveys ja turvallisuus

Ihmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa

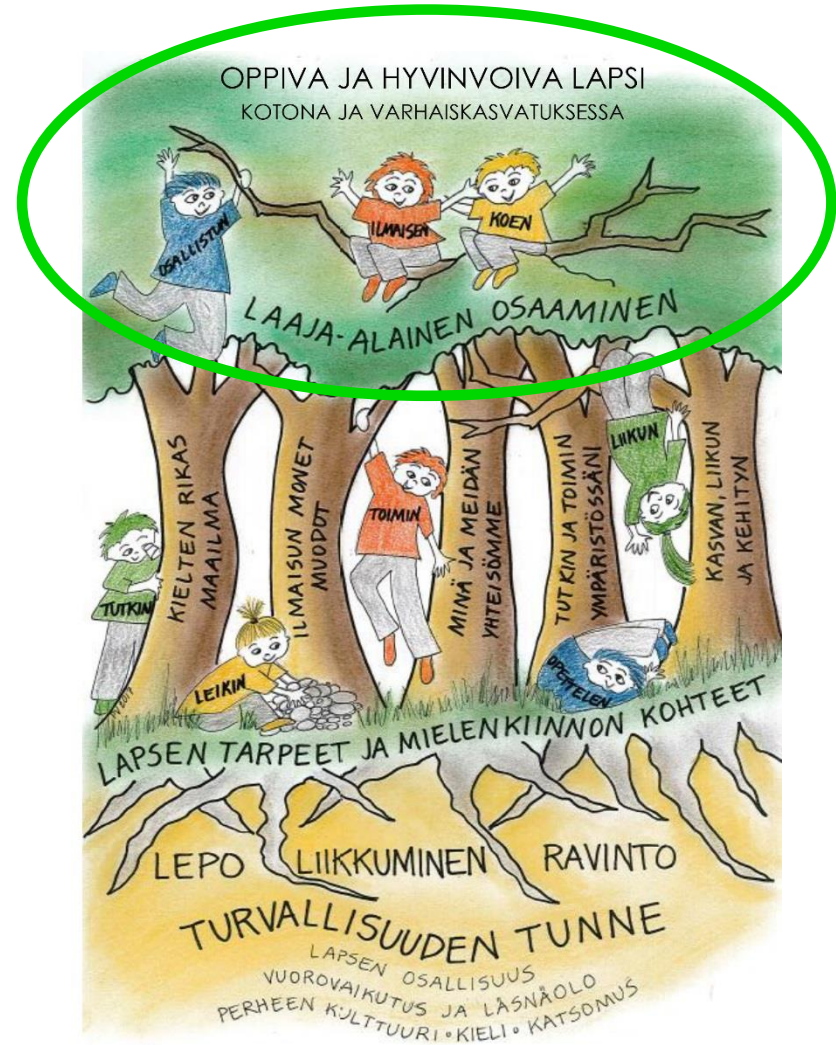
- noudatetaan varhaiskasvatuksen ruokasuosituksia sekä Kouvolan kaupungin Ruokahetkikäsikirjaa.
- suun ja hampaiden terveys
 - karkiton varhaiskasvatus ja janojuomana vesi
 - vältetään lisäsokerin lisäämistä ruokaan
 - mahdollistetaan että lapset voivat saada ksylitolipastillit aterioiden jälkeen huoltajien kustantamina
- varhaiskasvatusyksiköissä noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia.
- yksiköissä toteutetaan turvallisuussuunnitelmia ja omavalvontaa.
- tehdään tiivistä yhteistyötä lapsen ja perheen hyvinvoinnin tueksi ja varmistamiseksi.

9.5 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta.

Siihen kuuluu myös kyky käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla.

Oppiminen on elinikäistä ja sen perusta luodaan lapsen varhaisina vuosina.

© Kouvola kaupungin varhaiskasvatus

Kouvola
HYVINVOINTIPALVELUT

9.5.1 Ajattelu ja oppiminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja.

MIKSI?

Perusta muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Tiedon hankinta, jäsentäminen ja uuden luominen edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua.

MITÄ?

Taitoa jäsentää, nimetä ja kuvata ympäristöä ja sen ilmiöitä.

Rohkeutta kysyä ja kyseenalaistaa.

Kykyä käyttää mielikuvitusta ja luovuutta erilaisten ratkaisujen keksimisessä.

Sinnikkyyttä ponnistella asioiden eteen.

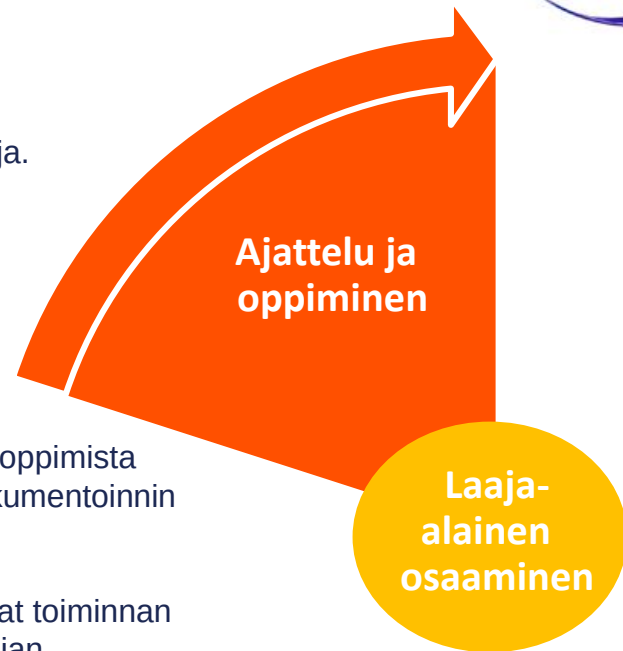
MITEN?

Tehdään lasten ajattelua ja oppimista näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin avulla.

Lasten ajatukset ja ideat ovat toiminnan perustana koko prosessin ajan, annetaan tilaa ihmettelylle ja mielenkiinnon kohteille.

Mahdollistetaan monipuolisia ja merkityksellisiä kokemuksia, mahdollisuuksia leikkeihin sekä fyysiseen aktiivisuuteen.

Rohkaistaan lapsia olemaan lannistumatta epäonnistumisista Iloitaan onnistumisista ja opetellaan kannustamaan toisia.

9.5.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan.

MIKSI?

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Tarvitaan sosiaalisia taitoja ja vuorovaikutustaitoja sekä kulttuurista osaamista.

MITÄ?

Taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä reflektoida omia arvoja ja asenteita.

Taitoa olla vuorovaikutuksessa ja ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa.

Oman ja muiden kulttuurisen ja katsomuksellisen taustan ymmärrystä ja kunnioittamista.

MITEN?

Tutustutaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii vuorovaikutuksen mallina.

Esim. leikit, ruokailuhetket, juhlat tarjoavat mahdollisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista.

Kulttuurinen
osaaminen,
vuorovaikutus
ja ilmaisu

Laaja-
alainen
osaaminen

9.5.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

MIKSI?

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot luovat pohjan hyvälle kasvuille ja kehitykselle.

MITÄ?

Itsenäisyyden ja omatoimisuuden asteittaista vahvistumista.

Omien tunteiden tunnistamista ja niiden hallintaa.

Vastuullisen elämäntavan oppimista, itsestä ja toisista huolehtimista.

Toisten fyysisen ja psyykkisen koskemattomuuden kunnioittamista.

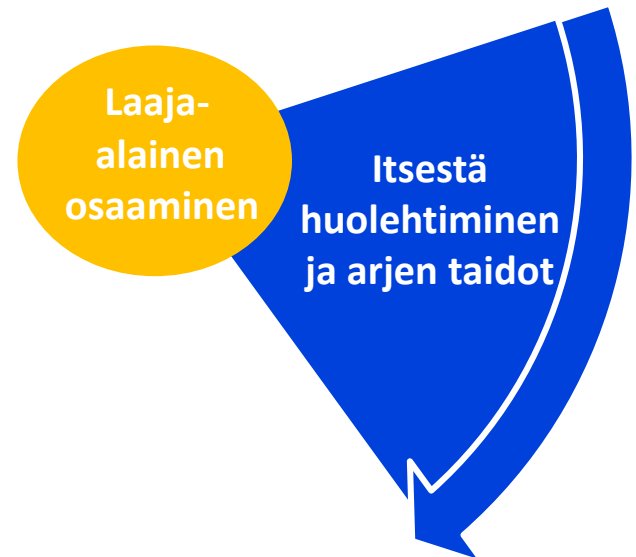
MITEN?

Autetaan lapsia sekä kannustetaan heitä pyytämään apua sitä tarvitessaan. Harjoitellaan erilaisia taitoja arjen tilanteita varten.

Ohjataan lasten tunne- ja turvataitoja.

Autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Ohjataan ja opetetaan lapsia havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita ja käsittelemään niitä.

Ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan eri ympäristöissä. Ohjataan lapsia kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

9.5.4 Monilukutaito sekä tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lasten monilukutaidon sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamisen kehittymistä.

MIKSI?

Keskeinen merkitys lasten ja perheiden arjessa, ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa.

Edistävät lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa.

MONILUKUTAITO

MITÄ?

Erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja.

Sisältää erilaisia lukutaitoja, kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito.

Liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin.

MITEN?

Henkilöstön mallin avulla, rikastamalla tekstiympäristöjä sekä tarjoamalla lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

Nimetään asioita ja esineitä yhdessä lasten kanssa. Lapselle opetetaan valmiuksia ymmärtää moninaista tekstimaailmaa esimerkiksi digitaaliset ympäristöt, mainokset, emojiit ja sosiaalinen media.

Innostetaan lapsia tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa ympäristöissä.

TVT-OSAAMINEN

MITÄ?

Tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien ymmärtämistä ja hyödyntämistä arkielämässä.

Taitoa tuottaa sisältöjä itse tai yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia.

MITEN?

Tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin lapsen kehitystason mukaisesti.

Hyödynnetään digitaalista dokumentointia leikeissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa.

Ohjataan lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. Opetellaan medialukutaitoa.

Laaja-
alainen
osaaminen

Monilukutaito
ja viestintä
teknologinen
osaaminen

9.5.5 Osallisuus ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen.

MIKSI?

Perusta demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle.
Edellyttää yksilöltä taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.

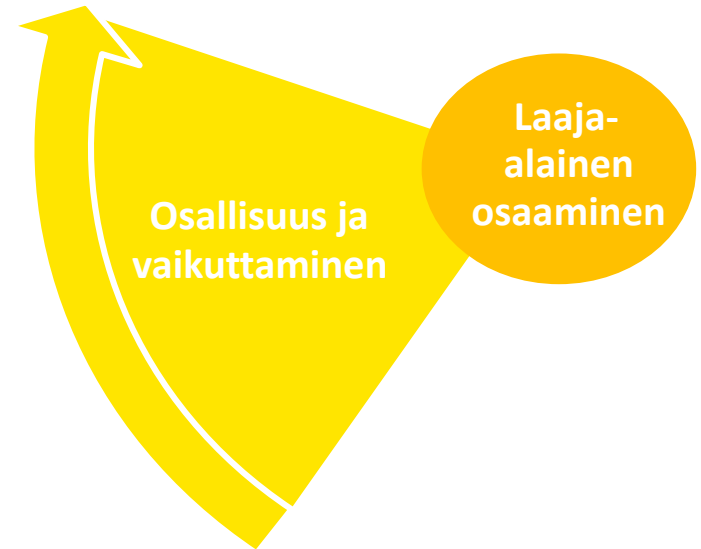
MITÄ?

Oikeutta tulla kuulluksi ja olla osallisia omaan elämäänsä vaikuttavissa asioissa.

Lasten arvostavaa kohtaamista, kuulemista ja aloitteisiin vastaamista.

Minäkuvan, itseluottamuksen sekä sosiaalisten taitojen vahvistumista.

Yhteisten sääntöjen ja sopimusten ymmärtämistä.

MITEN?

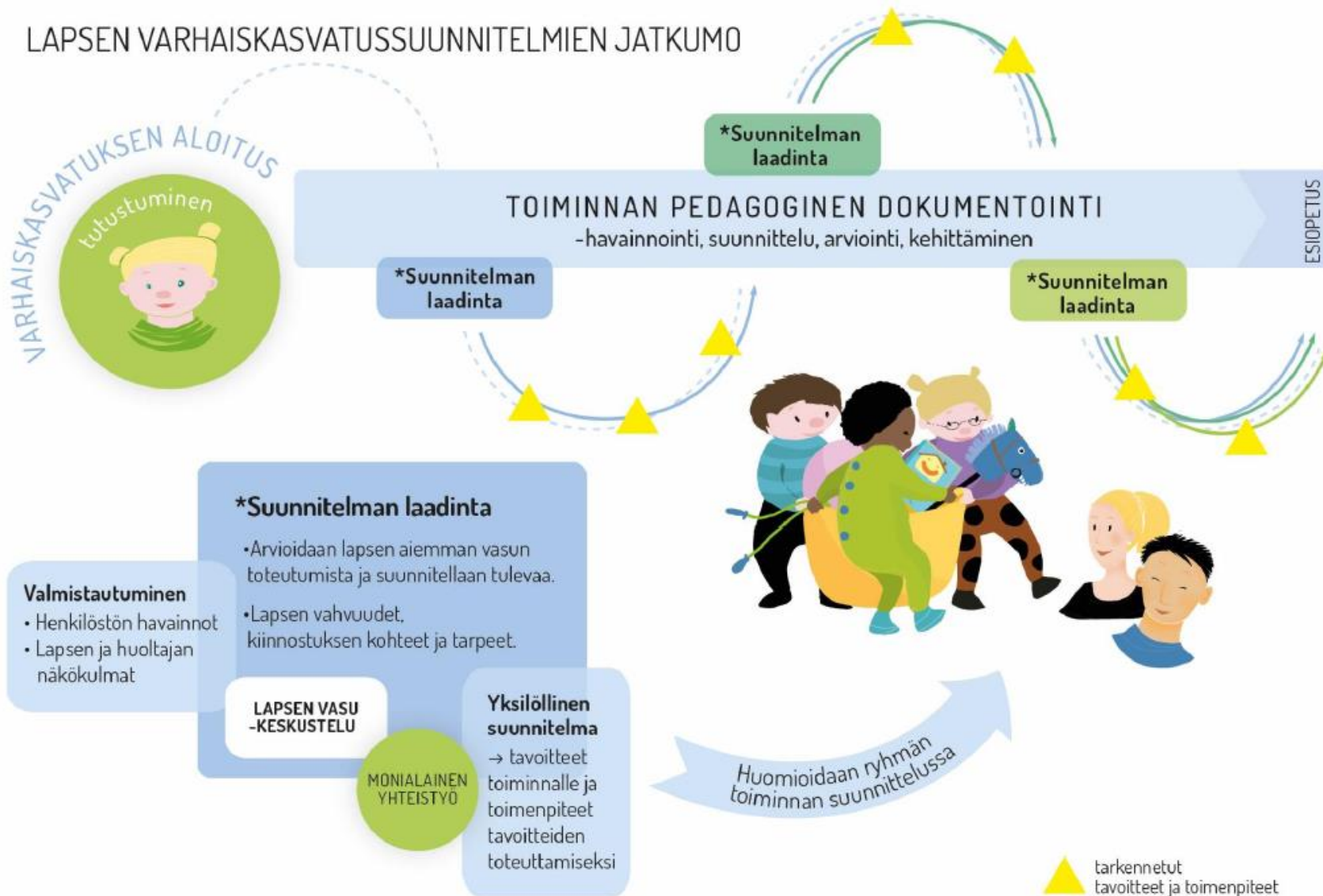
Henkilöstö huolehtii siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus tulla kuulluksi sekä osallistua ja vaikuttaa.

Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa.

10 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma – Lapsen VASU

- Laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle. Suunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu ja tarpeet.
- Pedagoginen, lakisääteinen ja salassa pidettävä asiakirja. Lapsen VASU on pysyvästi säilytettävä asiakirja. Vasuun kirjatut tiedot siirtyvät toiselle palvelun järjestäjälle tai yhteistyötaholle ensisijaisesti huoltajan suostumuksella.
- Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavilla henkilöillä ja tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin osallistuvilla henkilöillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle ja tuottajalle sellaiset tiedot, jotka ovat varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömiä. Tiedonsiirron tavoitteena on turvata lapsen edun mukaisen varhaiskasvatuksen toteutuminen. Tietojen saamista ja luovuttamista koskeva säännös koskee myös tilanteita, joissa lapsi siirtyy kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämästä varhaiskasvatuksesta toisen kunnan tai palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen tai joissa varhaiskasvatuksesta siirrytään esiopetukseen tai perusopetukseen. (varhaiskasvatuslaki 40§ ja 41§)
- Lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa. Henkilöstön vastuulla on etsiä sopivat keinot lapsen näkökulmien selvittämiseksi. On tärkeää, että sekä huoltajan että henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta yhdistyvät otetaan huomioon suunnitelmassa.
- Arviointityökalu. Arviointi kohdistuu lapsen arvioinnin sijaan toiminnan, järjestelyjen ja pedagogiikan arviointiin.
- Lasten VASUista nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä toimintakulttuurin ja oppimisympäristöjen kehittämisessä.
- RyhmäVASU pohjautuu lasten VASUista nouseviin tavoitteisiin henkilöstölle ja oppimisympäristölle.

LAPSEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMIEN JATKUMO

10.1 Lapsen VASUn laatiminen

- Lapsen vasuun kirjattavat tavoitteet asetetaan varhaiskasvatuksen toiminnalle.
- Henkilöstöllä on vastuu jokaisen lapsen osallistamisesta ja keinojen löytämisestä lapsen mielipiteen tavoittamiseksi.
- Lapsi otetaan, ikätaso huomioiden, mukaan varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan ja arvioinnin kaikkiin vaiheisiin.
- Lapsen VASUn laatimiseen osallistuvat tarpeen mukaan lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot.

Kouvolan Lapsen VASU –prosessi

- Tutustuminen ja sen käytänteet sovitaan varhaiskasvatuksen alkaessa ALKU-VASUssa. ALKUVASUN tavoitteena on varmistaa lapsen hyvä varhaiskasvatuksen aloitus.
- Lapsen siirtyessä toimintamuodosta toiseen sovitaan huoltajien kanssa tiedonsiirrosta.
- Lapsen VASU laaditaan kolmen kuukauden kuluessa varhaiskasvatuksen aloituksesta.
- Lapsen VASU päivitetään vähintään vuosittain lokakuun loppuun mennessä.
- Lapsen VASUun tehdään tarkennuksia ja sitä arvioidaan huoltajien, lapsen ja henkilöstön aloitteesta.
- Lapsen VASU-keskustelu tulee käydä aina kun siihen on tarvetta. Keskustelu tulee käydä vähintään kerran vuodessa.
- Lapsen esiopetussuunnitelmaan sisällytetään varhaiskasvatuksen tavoitteet, kun lapsi on esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa.

10.2 Lapsen VASUn sisältö

- lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vahvuudet sekä lapsen kiinnostuksen kohteet
- huomioidaan lapsen ja perheen kielellinen, kulttuurillinen ja katsomuksellinen tausta
- lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat pedagogiset tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi sekä toteutumisen arviointi
- lapsen mahdollisesti tarvitsema tuki
- mahdollinen lääkehoitosuunnitelma
- lasten, henkilöstön ja huoltajien yhdessä sopimat asiat
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet muut mahdolliset asiantuntijat
- tieto siitä, milloin suunnitelma on laadittu ja tarkistettu ja milloin suunnitelma tarkistetaan seuraavan kerran

Kouvolan Lapsen VASU on sopimus huoltajien ja varhaiskasvatuksen välillä:
”Näin toimimme yhdessä edistääksemme lapsen vahvuuksia ja tukeaksemme lasta.”

Lapsen VASU toimii tiedonsiirron välineenä lapsen siirtyessä esiopetukseen, toiseen yksikköön tai ryhmään.

11 Toiminnan pedagoginen suunnittelu ja toteuttaminen

Pedagogisten ratkaisujen rakentaminen Kouvolan varhaiskasvatuksessa:

Toimintamallia noudatetaan, jotta

- lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet tulevat huomioiduksi.
- lapsen kulttuurillinen, kielellinen ja katsomuksellinen tausta huomioidaan.
- lapsen kasvatusta, opetusta ja hoito toteutuvat pedagogisena kokonaisuutena.

Toimintamallista löytyvät perusteet siihen, millaisia työtapoja ja menetelmiä valitaan ja miksi ne valitaan. Mitä edellytetään kasvatustiimin jäseneltä, jotta ratkaisut voisivat toteutua mahdollisimman hyvin? Mitä on otettava huomioon oppimisympäristössä?

Lasten VASU –keskusteluista kirjataan lapsen tarpeet ja mielenkiinnonkohteet sekä tavoitteet toiminnalle yhteiseen ryhmän pedagogisen toiminnan viitekehykseen tai vastaavaan dokumenttiin.

Ryhmän pedagoginen viitekehys tekee näkyväksi varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa huoltajille ja se toimii suunnittelun työvälineenä varmistaen Lasten VASUjen toteutumista.

Viitekehys pedagogisine ratkaisuineen tulee olla huoltajien ja lasten nähtävillä

11.1 Lapsiryhmän toiminnan pedagogiset ratkaisut

1. Lapsen VASU –keskustelut (mukaan lukien ALKUVASUt ja ns. Lapsen VASUn välikirjaukset) ovat ratkaisujen lähtökohta.
2. Keskusteluista kirjataan lapsen tarpeet ja mielenkiinnonkohteet sekä tavoitteet toiminnalle yhteiseen ryhmän pedagogisen toiminnan viitekehykseen.
3. Kasvattajatiimi pohtii yhdessä ryhmälle pedagogisia ratkaisuja Lapsen Vasujen toteuttamiselle. Lapset osallistuvat mahdollisuuksien mukaan suunnitteluun.
4. Varhaiskasvatuksen opettajalla on päävastuu pedagogisen prosessin etenemisestä tehtävänsä mukaisesti. Jokainen kasvattajatiimin jäsen kantaa oman työtehtävänsä mukaisen vastuun varhaiskasvatuksen laadusta ja sitoutuu yhteisiin tavoitteisiin ja toimintatapoihin. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja tuo suunnitteluun mukaan oman asiantuntijuutensa erityisesti lapsen tuen ratkaisuihin.
5. Toteutetaan valittu pedagoginen ratkaisu tai valitut pedagogiset ratkaisut.
6. Arvioidaan toteutusta (työntekijän itsearviointi, tiimiarviointi, lasten ja huoltajien arvioinnit ja palaute).
7. Kehitetään ratkaisua edelleen tai valitaan uusi ratkaisu.

Havainnointi – dokumentointi- arviointi- suunnittelu/kehittäminen

12 Kehityksen ja oppimisen kolmiportainen tuki

Kolmiportainen tuki on asteittain vahvistuvaa, suunnitelmallista ja tavoitteellista varhaiskasvatuksen toimintaa.

Lasta tuetaan tarpeen ilmetessä oikea-aikaisesti. Lapsen tuen tarve kartoitetaan ja arvioidaan yhdessä lapsen huoltajien ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Lapsen tarvitseman tuen tavoitteet toimenpiteineen kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja lapsen tuen tarpeeseen liittyvät pedagogiset ratkaisut otetaan lapsiryhmän yhteiseen käyttöön.

Toimintakulttuuria, toimintatapoja ja oppimisympäristöä arvioidaan ja muutetaan lasten tarpeiden mukaisesti. Tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeä huomioida lapsen vahvuudet, mielenkiinnon kohteet sekä erityislahjakkuudet. Tuki toteutetaan ensisijaisesti vertaisryhmässä.

Tuen tarvetta ja tuen tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä henkilöstön, huoltajien sekä lasta hoitavien ja kuntouttavien tahojen kanssa.

12.1 Tuen kolme astetta – kolmiportainen tuki päiväkotitoiminnassa ja perhepäivähoidossa

Yleinen tuki

Yleinen tuki on osa varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa ja se kuuluu jokaiselle lapselle. Toimintatapoja ja oppimisympäristöä tarkastellaan ja muutetaan lasten tarpeiden mukaisesti. Tuen tarve ei ole jatkuvaa.

Tehostettu tuki

Lapsi on oikeutettu tehostettuun tukeen silloin, kun tuen tarve on jatkuvaa. Tehostetun tuen aikana syvennetään ja laajennetaan yleisestä tukea.

Tämän pedagogisen arvion perusteella lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa laaditaan suunnitelma tuen tavoitteista ja toteuttamisesta.

Erityinen tuki

Lapsi on oikeutettu erityiseen tukeen silloin, kun tuen tarve on asiantuntijalausunnon mukaan kokoaikaista ja jatkuvaa.

Lapsen tuen tarpeesta laaditaan yhteistyössä pedagoginen selvitys, jonka perusteella lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan suunnitelma tuen tavoitteista ja niiden toteutuksesta.

12.2 Kehityksen ja oppimisen tuen roolit ja vastuut

Varhaiskasvatusyksikön johtaja kehityksen ja oppimisen tuen järjestämisessä

- on päävastuussa lapsen varhaiskasvatuksen toteutumisesta ja hänen tulee olla tietoinen meneillään olevista lapsia koskevista tuen prosesseista
- vastaa henkilöstön osaamisesta ja sen kehittämisestä
- vastaa yksikkönsä osalta resurssien jakamisesta sekä muista järjestelyistä
- on tarvittaessa mukana tuen järjestämisen prosesseissa

Varhaiskasvatuksen opettaja sekä lapsiryhmän muu henkilöstö

- vastaa tuen suunnittelusta, toteuttamisesta sekä arvioinnista
- vastaa yhteistyöstä huoltajan sekä muiden asiantuntijoiden kanssa
- vastaa tuen järjestämisen kannalta välttämättömästä tiedonsiirrosta
- kehittää omaa osaamistaan

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja

- osallistuu tuen prosesseihin henkilöstön ja johtajan kanssa ja on mukana tuen tarpeen havainnoimisessa ja tunnistamisessa sekä osallistuu omalta osaltaan tuen suunnitteluun sekä toteuttamiseen
- osallistuu tuen asiakirjojen sekä esityksen laadintaan yhteistyössä henkilöstön sekä johtajan kanssa. Erityisopettaja vastaa pedagogisen selvityksen kokoamisesta

13 Lapsen turvallisuuden, hyvinvoinnin ja oppimisen varmistaminen

Varhaiskasvatusyksikössä laaditaan yksikön hyvinvointityön suunnitelma, joka sisältää tarvittaessa esiopetuksen oppilashuoltosuunnitelman. Suunnitelma laaditaan ja sitä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä.

Hyvinvointityöllä tarkoitetaan lapsen oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Hyvinvointityö on yhteisön arkeen liittyvää toimintaa ja yhteistyötä huoltajien kanssa. Tehtävänä on edistää koko yhteisön hyvinvointia sekä vahvistaa ja tukea yhteisöllistä toimintakulttuuria.

Hyvinvointityöhön kuuluu:

- ennaltaehkäisevä yhteisöllinen hyvinvointityö
- yksilökohtainen hyvinvointityö, joka sisältää neuvolanpalvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä tarvittaessa lasta varten koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän palvelut
- lasten suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä suunnitelmallisen ennaltaehkäisemisen sekä välittömän puuttumisen avulla
- turvallisuussuunnittelu ja -johtaminen

Varhaiskasvatusyksikössä tulee olla hyvinvointityön rakenteet, joka varmistaa työn onnistumisen ja henkilöstön, lasten ja huoltajien osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuden yhteisön hyvinvointiin.

13.1 Lapsen turvallisuuden varmistaminen

- Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta.
- Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.
- Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan. Varhaiskasvatuksessa ei sallita kiusaamista, väkivaltaa eikä häirintää.
- Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä. Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia.
- Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Lasten kanssa opetellaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Häirintä-, kiusaamis- tai väkivaltatilanteista keskustellaan lasten huoltajien kanssa ja etsitään yhdessä ratkaisuja.
- Turvallisuuden edistämiseen kuuluu myös tapaturmien suunnitelmallinen ehkäisy ja seuranta, turvallisuuskasvatus sekä tiloista ja välineistä huolehtiminen.
- Varhaiskasvatus edellyttää toimivaa ja sitoutunutta turvallisuuden johtamista sekä turvallisuusasiat hallitsevaa henkilöstöä.

Ihmeen hieno

KOUVOLAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Kouvolassa jokaisessa yksikössä tulee olla suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta kiusaamiselta ja muulla häirinnältä, joka sisältää suunnitelman lasten turvallisuuskasvatuksesta.

Tapaturmia seurataan ja niitä ehkäistään suunnitelmallisesti TAPE – tapaturmaseurannan avulla.

Yksiköissä ovat turvallisuussuunnitelma, jota auditoidaan vuosittain ja se on turvallisuuden eri osa-alueita koskeva asiakirja.

Yksiköissä noudatetaan Infektioiden ehkäisy- ja hygieniaohjetta.

Käytössä on kasvatus ja opetuksen toimialan lääkehoitosuunnitelma.

13.2 Yhteistyön eri tahojen kanssa

Varhaiskasvatus on osa kaupunki- ja aluetason monialaista verkostoa, jossa verkostotyön keinoin monialaisessa yhteistoiminnassa edistetään lasten ja nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia.

Muu monialainen yhteistyö

- Tavoitteena varmistaa varhaiskasvatuksen toteuttaminen lasten tarpeita vastaavasti.
- Yhteistyötä tehdään neuvolan ammattilaisten, lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kesken.
- Laaja terveystarkastus 4 –vuotiaalle lapselle
- Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoilla tarkoitetaan kaikkia niitä alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä.

Perusopetuksen kanssa tehtävä yhteistyö

- Tavoitteena on lapsen eheä oppimispolku varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja perusopetukseen.

Seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö

- Yhteistyö perustuu varhaiskasvatuksen ja seurakuntien kanssa tehtyyn sopimukseen.
- Yhteistyötä suunnitellaan ja arvioidaan seurakuntien ja kaupungin varhaiskasvatuksen johdon ja henkilöstön edustajien yhteisessä työryhmässä, joka kokoontuu säännöllisesti.
- Yhteistyön tarkoituksena on rakentaa ja uudistaa yhteistyötä varhaiskasvatuslain ja perusteiden mukaisesti, jolloin eri seurakuntien toteuttamalla yhteistyöllä on yhteiset linjaukset ja yhteistyön vuosikello.
- Yhteistyö perustuu Suomen evankelis-luterilaisen kirkon julkaisuun: Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina.

14 Pedagoginen dokumentointi

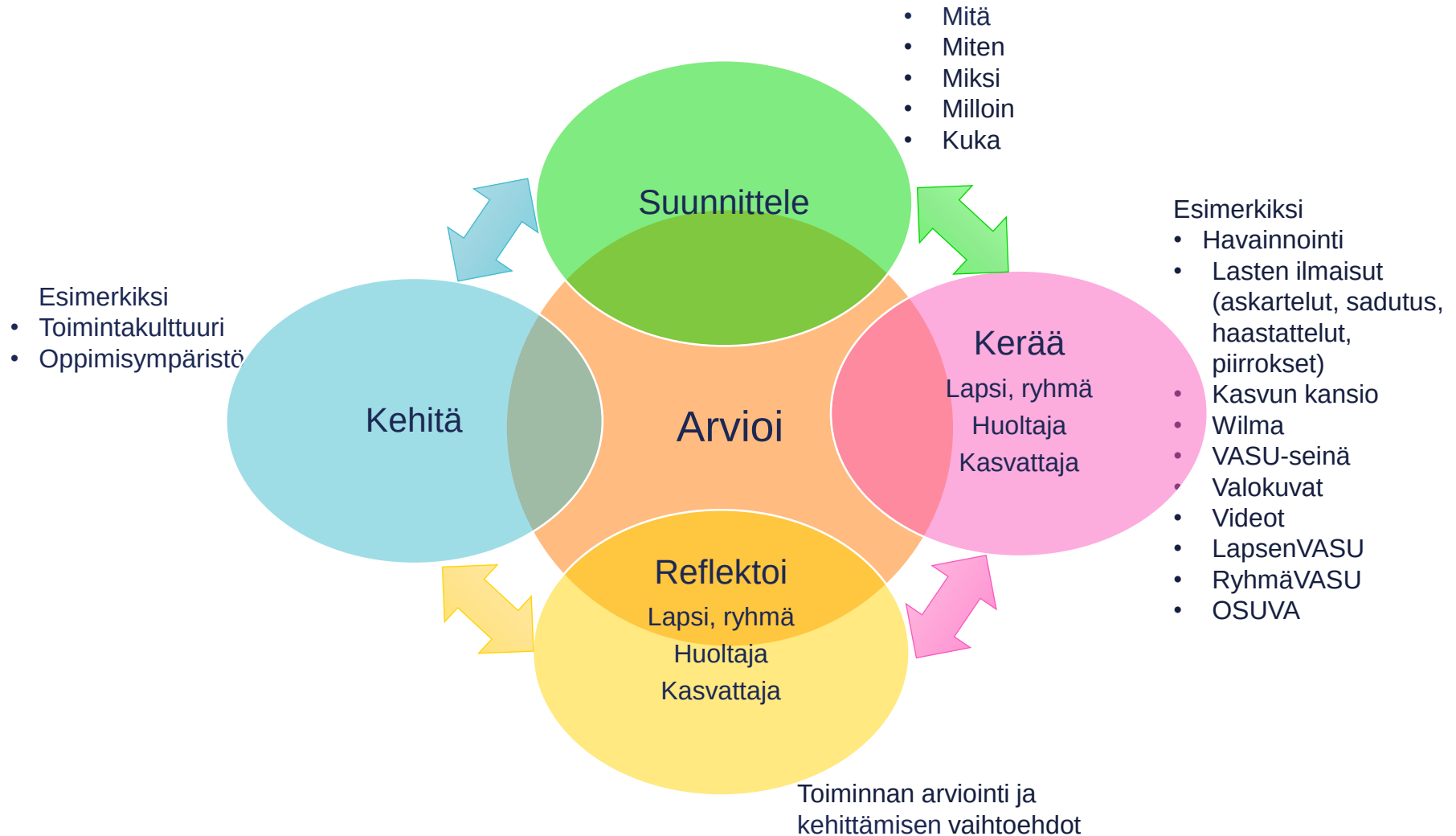
Pedagoginen dokumentointi on VASUn keskeinen työväline, jonka keskiössä on lapsen oppimisprosessi. Dokumentointi on tiedon tallentamista. Pedagoginen dokumentointi on kerätyn ja tallennetun tiedon tavoitteellista hyödyntämistä toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Pedagogisen dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään työtapojen, oppimisympäristöjen, toimintakulttuurin, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen muokkaamisessa lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi.

Pedagogisen työskentelyn tukena OSUVAssa ja ryhmäVASUssa tulee olla suunnitelma toiminnan kehittämisestä, joka perustuu todennettuihin havainnointeihin.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia.

14.1 Pedagogisen dokumentoinnin prosessi

15 Varhaiskasvatustoiminnan arviointi

- Arvioinnin lähtökohtana on hyödyntää pedagogista dokumentointia toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.
- Arvioinnin tarkoitus on lapsen hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen edellytysten edistäminen. Arvioinnissa käytetään Kehittävä palaute varhaiskasvatuksessa –menetelmää.
- Arviointia toteutetaan työntekijän, tiimin, yksikön ja koko varhaiskasvatuksen tasolla. Huoltajilta ja lapsilta saatu palaute on osa arviointia.
- Arviointi on suunnitelmallista ja säännöllistä.

- Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen ohjaavuutta sekä käytettävyyttä arvioidaan säännöllisesti vähintään kerran vuodessa.
- Asiakaskokemusta mitataan Kouvolan varhaiskasvatusyksiköissä kaksi kertaa vuodessa. Kyselyjen tulokset sekä kehittämiskohteet ja kehittämisen toimenpiteet julkaistaan varhaiskasvatusyksiköissä sekä kaupungin kotisivuilla.

16 Kehittämistyö varhaiskasvatuksessa – pienten askelten toimintatapa

Jatkuvaan parantamiseen liittyy omien toimintatapojen pohtiminen: Miksi toimimme juuri niin kuin toimimme, olisiko jokin muu tapa mielekkäämpi ja tuloksellisempi?

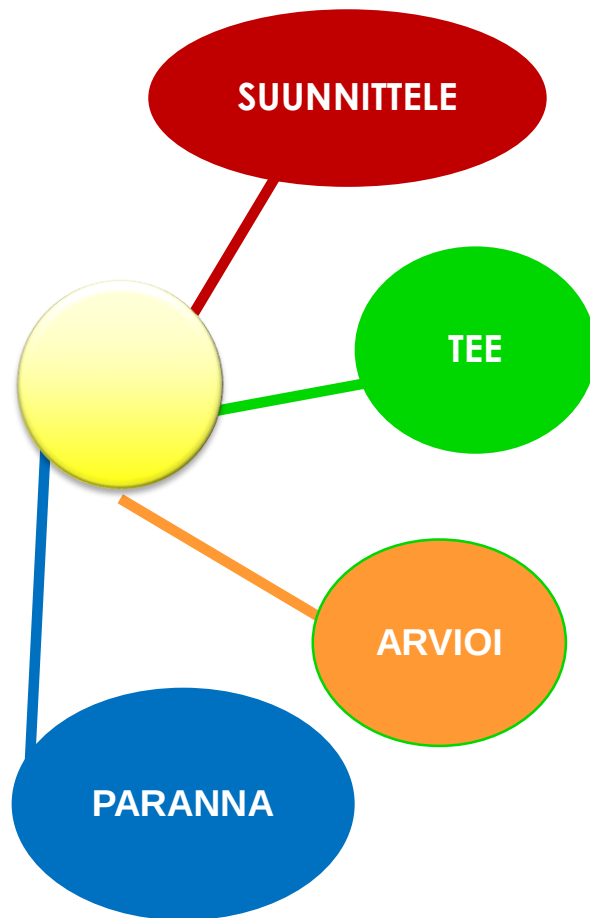
Valitaan toiminnan kannalta keskeinen kehittämiskohde, jotta siihen on mielekästä uhrata voimavaroja. Toteutetaan mieluummin useita pienempiä kehittämiskohteita kuin yhtä massiivista iäisyysprojektia.

Arvioidaan ja kuvaillaan konkreettinen nykytilanne, kirjataan muutostarpeet ja määritellään kehittämistavoitteet.

Kuvaillaan konkreettisesti, mitä halutaan saavuttaa ja miltä toiminta näyttää sitten, kun tavoite on saavutettu.

(Demingin laatuympyrä: William Edwards Deming)

16.1 Askeleet eteenpäin kehittämisen polulla

Suunnitellaan mahdollisimman pieni, konkreettinen asia

Mitä kokeillaan?

Miten muutos toteutetaan?

Kuka tekee?

Milloin tehdään ja arvioidaan, suunnitellaan aikataulu?

Toteutetaan suunnitelmaa

Mitä ja miten toteutui?

Mitä tehtiin?

Missä onnistuttiin?

Oliko ongelmia, haasteita?

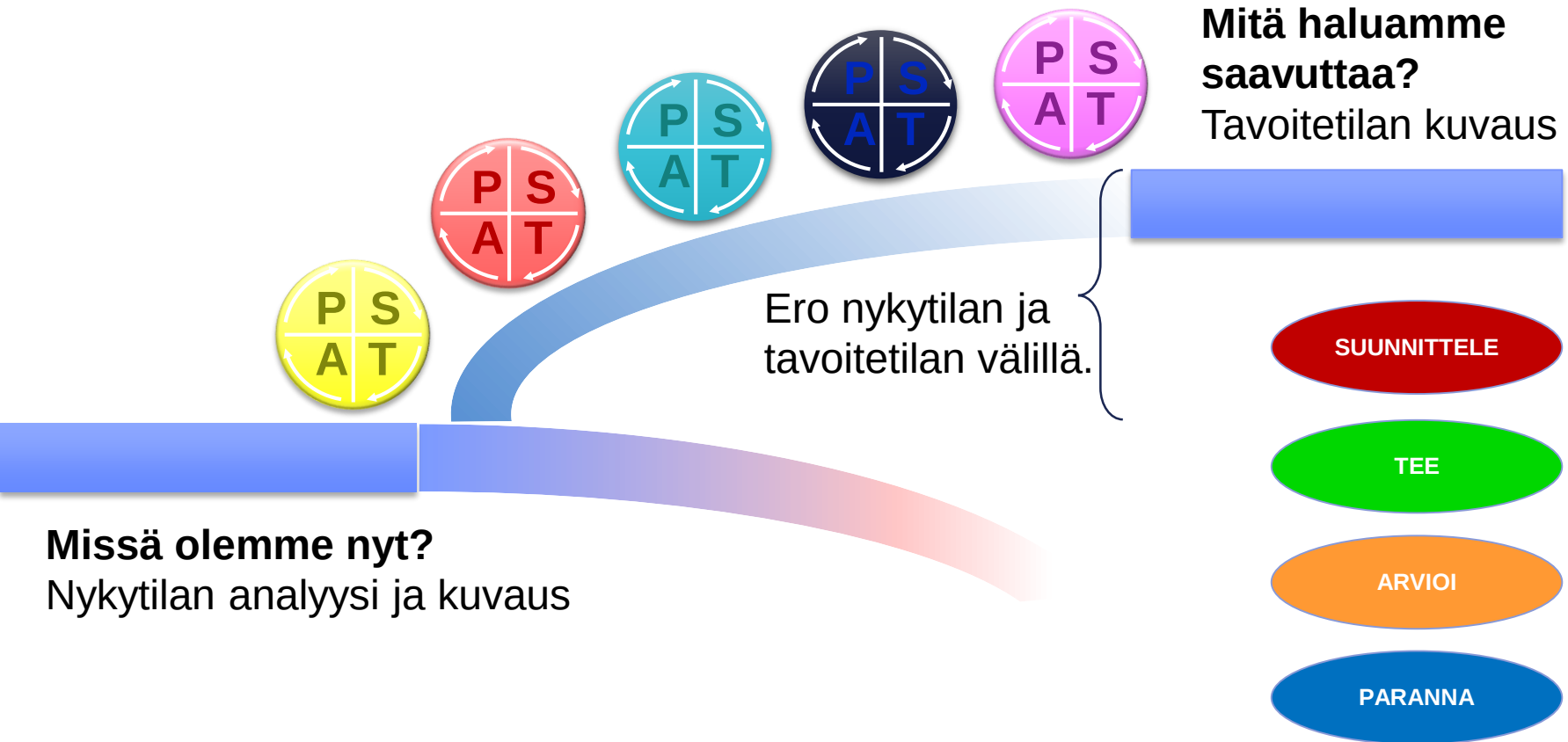
Jatketaanko tätä askelta?

Mitä kokeillaan seuraavaksi?

Otetaan seuraava
pieni askel

P S
A T

16.2 Nykytilasta tavoitetilään pienin askelin

**Liikkuva
lapsuus**

